

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko.

Andrzej Potoczek

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/ artystyczne – z podaniem nazwy, miejsca roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

- 2.1 Dyplom uzyskania studiów wyższych i uzyskania tytułu zawodowego magistra pedagogiki w zakresie wychowania obronnego. Nr dyplomu 694/77 z dnia 26 maja 1977r – Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy
- 2.2. Dyplom doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki. Nr dyplomu 49 z dnia 3 października 1994 r – Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Bydgoszczy
Tytuł rozprawy doktorskiej : „Przygotowanie i doskonalenie zawodowe pracowników administracji publicznej”
- 2.3 Zaświadczenie Ukończenie Studiów Podyplomowych w zakresie nauk politycznych, z dnia 9.05.1990, wydane przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- 2.4 Zaświadczenie Ukończenia Studium Podyplomowego na kierunku administracja państwowa, z dnia 31,103. 1985, wydane przez Centrum Podyplomowego kształcenia Pracowników Administracji Państwowej w Warszawie
- 2.4 Świadectwo ukończenia Studiów Podyplomowych w zakresie zarządzania , z dnia 01.09.1997, wydane przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 3.1 W latach 1977 – 1981 pracowałem w Wojewódzkim Inspektoracie Obrony Cywilnej najpierw w Nowym Sączu a następnie w Toruniu. (inspektor)
- 3.2 W okresie 1981- 1984 pracowałem w Kuratorium Oświaty i Wychowania w Zespole ds. Wychowania Obronnego (inspektor)
- 3.3 W latach 1985-1998 pracowałem w Urzędzie Wojewódzkim w Toruniu (inspektor/ dyrektor)

- 3.4. Od 1999 roku pracuję w Urzędzie Marszałkowskim woj. kujawsko-pomorskiego w Toruniu, (ostatnio na stanowisku z-cy dyrektora departamentu)
- 3.5. W latach 1995-2001 byłem zatrudniony na umowę zlecenia w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pracowałem w charakterze wykładowcy.
- 3.6. W latach 1997 – 2012 pracowałem w Wyższej Szkole Suwalsko-Mazurskiej w Suwałkach, początkowo w ramach umowy zlecenia a następnie na podstawie umowy o pracę. Pracowałem jako wykładowca.
- 3.7. Od roku 2002 jestem zatrudniony w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy, początkowo na podstawie umowy zlecenia a następnie na podstawie kontraktu dydaktycznego. Pracuję jako wykładowca oraz współpracuję w realizacji przedsięwzięć naukowo-badawczych i organizacyjnych.
- 3.8. Od 2003 roku pracuję w Kolegium Jagiellońskim, Toruńskiej Szkole Wyższej w Toruniu , gdzie jestem zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Realizuję zadania pracownika naukowo-dydaktycznego. Aktualnie pełnię funkcję Dyrektora Instytutu Nauk Prawnych i Społecznych.
- 3.9. W latach 2007- 2012 pracowałem w Bydgoskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy, na podstawie umowy zlecenia. Pracowałem jako wykładowca.
- 3.10. W latach 2010 – 2016 Pracowałem w Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Warszawie, byłem zatrudniony na podstawie umowy zlecenia. Pracowałem jako wykładowca.
- 3.11. W okresie 2009 - 2016 pracowałem jako wykładowca w różnych przedziałach czasowych, w formie umowy zlecenia w następujących uczelniach :
- Uniwersytet Warszawski w Warszawie
 - Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku
 - Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie
 - Collegium Civitas w Warszawie

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego,

Zarządzanie rozwojem lokalnym i regionalnym jako instrument realizacji polityki publicznej na obszarze jednostki terytorialnej – cykl publikacji naukowych powiązanych tematycznie

b) publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego (autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy),

1. A. Potoczek, 2000, Współczesne problemy rozwoju lokalnego i regionalnego, WSHE, Włocławek, ISBN:83-88500-000-7 s. 181
Recenzent wydawniczy prof. dr hab. E. Wysocka,
2. A. Potoczek, 2003, Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna, Wyd. Agencja TNOiK Toruń, ISBN : 83-909-687-4-6 s. 350
Recenzenci wydawniczy : prof.dr hab. A.Jewtuchowicz, dr Z. Brenda
3. Potoczek, 2004, Terytorialny system społeczny w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym, w: Partnerstwo w regionie pod red. J. Karwowskiego, Szczecin ISBN : 83-87-249-88-2 s. 259-266
Recenzent wydawniczy dr hab. L. Kupiec
4. S.Jachowicz, A.Potoczek, 2005, Administracja publiczna w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym, WSSM, Toruń- Wa-wa, ISBN : 83-60018-03-0 s. 338 Recenzent wydawniczy s. Piątek. Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przygotowaniu i opracowaniu części materiału.
Mój wkład procentowy oceniam na 70 %
5. A. Potoczek, J.Stępień, 2005, Kadry i zarządzanie w administracji, Wyd. Prodruck, Poznań-Toruń, ISBN : 83-89887- 40-1 s. 300
Recenzent wydawniczy prof.dr hab. A.Sakson. Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przygotowaniu i opracowaniu części materiału. Mój wkład procentowy oceniam na 50%
6. A.Potoczek, I.Pyrzyk, 2011, Administracja i zarządzanie . Perspektywa społeczna i organizacyjna. Tom 1, WSHE we Włocławku, Włocławek, ISBN : 978-83-61609-20-9 s. 200 Recenzent wydawniczy dr hab. K. Wojnowski, Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przygotowaniu i opracowaniu części materiału. Mój wkład procentowy oceniam na 60 %

7. A. Potoczek, J. Stępień, 2012, Prawno-organizacyjne i społeczne uwarunkowania rozwoju lokalnego i regionalnego. Zagadnienia wybrane. TSW, Toruń, ISBN : 978-83-62-740-29-1 s. 281 Recenzent wydawniczy prof.dr hab. E.Kośmicki Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przygotowaniu i opracowaniu części materiału. Mój wkład procentowy oceniam na 50%
8. A. Potoczek, I. Pyrzyk, 2013, Administracja i zarządzanie . Perspektywa społeczna i organizacyjna. Tom 2. WSHE we Włocławku, Włocławek, ISBN : 978-83-61609-34-6, s. 301 Recenzent wydawniczy dr hab. K. Wojnowski Mój wkład w powstanie tej pracy polegał na przygotowaniu i opracowaniu części materiału. Mój wkład procentowy oceniam na 60 %
9. A. Potoczek, 2013, Zarządzanie jednostką terytorialną. Wybrane zagadnienia Wyd. Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, ISBN 978-83-64628-03 s. 273 Recenzenci wydawniczy : prof.dr hab. A.Kusztelak, prof.dr hab. K.Wojnowski
10. A. Potoczek, 2013, Polityka terytorialna jako instrument zarządzania rozwojem regionu, w: Kształtowanie wartości przedsiębiorstw i regionów – prognozy, szanse zagrożenia. pod red. E.Gąsiorowskiej, M Burżackiej, R.Dzik, PWSZ, Ciechanów, ISBN : 9787-83-936260-0-7 s. 267-289 Recenzent wydawniczy: prof. dr hab. W. Pacho
11. A. Potoczek, 2013, Niektóre problemy kształtowania i wykorzystywania potencjału społecznego w rozwoju jednostki terytorialnej w : Public Management. Wyzwania i dylematy zarządzania organizacjami publicznymi. pod red. W.Kieżuna, J.Wołęjszo, S.Sirko, AON Wa-wa, ISBN: 978-83-7523-3, s. 426-450 Recenzenci wydawniczy : prof. dr hab. W. Kaczmarek, prof. dr hab. L.Ciborowski
12. A. Potoczek, 2014, Polityka społeczna jako polityka publiczna w : Regionalne i lokalne aspekty polityki społecznej, red. naukowa J.Stępień, E. Kośmicki, A. Frąckiewicz – Wronka, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Poznań, ISBN : 978-83-64246-30-2 s. 37-68 Recenzent wydawniczy : prof. dr hab. K.Głąbicka-Auleytner
13. A. Potoczek ,2014, Współczesne obszary oraz kierunki aktywności samorządu w procesie rozwoju jednostki terytorialnej, w: Tendencje w zarządzaniu organizacja publiczną, red. naukowa M.Siemiński, K.Krukowski, Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, ISBN : 978-83-7299-920-7 s. 95-118 Recenzenci wydawniczy : L.Nieźurawski, M.Zastempowski
15. A. Potoczek, 2015, Bezpieczeństwo jako obszar w procesie zarządzania jednostką terytorialną w Europie w: Bezpieczeństwo Europy. Aspekty geopolityczne pod red. T.Z. Leszczyńskiego, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Kraków, ISBN: 978-83-940397-3-8 s. 211-228 Recenzenci wydawniczy : prof.dr hab. J.Skrzyp, prof. dr hab. S.Bieleń

16. A. Potoczek, 2015, Realizacja idei bezpieczeństwa na obszarze jednostki terytorialnej w : Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku – instytucje publiczne w systemie bezpieczeństwa, red. naukowa M. Kopczewski, D. Sienkiewicz, CSzSP im. R. Traugutta, Koszalin, ISBN : 978-83-922914-3-5 s. 253-266
Recenzent wydawniczy : dr A. Durda
17. A. Potoczek, 2015, Idea solidaryzmu samorządowego w zakresie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym w: Zarządzanie kryzysowe jako element bezpieczeństwa narodowego - miejsce i rola służb ratowniczych (red. naukowa) M. Kopczewski, M. Kryłowicz, S. Niedźwiecki, WSB, Poznań, ISBN:978-83-65096-13-5 s. 595-608
Recenzenci wydawniczy : prof.dr hab. K.Rokiciński, prof. dr hab. P. Kowalczyk
18. A. Potoczek, 2016, Zarządzanie publiczne - perspektywa terytorialna, w: Tendencje we współczesnym zarządzaniu publicznym (red. naukowa) K. Krukowski, J. Sasak, Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków, ISBN : 978-83-934584-8-6 s. 10-22
Recenzenci wydawniczy : E.Niedzielski- UWM w Olsztynie , A. Stulginskis – Uniwersytet w Kownie
19. A. Potoczek, 2016, Współczesne aspekty zarządzania rozwojem jednostki samorządu terytorialnego. Zagadnienia teorii i praktyki. w: 25 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia przeszłości, wnioski na przyszłość pod red. Zb. Bukowskiego i S. Komosińskiego, Wyd. UKW w Bydgoszczy, ISBN : 978-83-8018-116-8, s.38-56
Recenzent wydawniczy : A. Haładyj
20. A. Potoczek, 2016, Nowe podejście do polityki rozwoju lokalnego i regionalnego w perspektywie 2014-2020+. w : Ekonomiczne i techniczne instrumenty wspierające funkcjonowanie przedsiębiorstw, red. E. Gąsiorowska, K. Szymańska, PWSZ w Ciechanowie, ISBN : 978-83-945189-5-0 s.53-81
Recenzent wydawniczy : prof. dr hab. W. Pacho
21. A. Potoczek, 2016, Bezpieczeństwo jako kategoria jakości życia społeczności lokalnej, w : Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem. Wybrane aspekty bezpieczeństwa wewnętrznego, red. naukowa K. Rokiciński, St. Mikołajczyk, O. Oszowska, Wyd. WSB w Poznaniu, ISBN : 978-83-65096-33-3 s. 357-366
Recenzenci wydawniczy : prof. dr hab. A. Skrabacz, dr J. Farysej
22. A. Potoczek, 2016, Bezpieczeństwo jako kategoria rozwoju w perspektywie działań administracji publicznej w: Kultura bezpieczeństwa, potrzeby i uwarunkowania Tom I (red. naukowa) S.Jaczyński, J. Kunikowski Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Siedlce, ISBN : 978-83-7051-795-3 s. 363-386
Recenzenci wydawniczy : prof. dr hab. J. Pawłowski, prof. dr hab. J.Zieliński

23. A. Potoczek, 2017, Społeczny wymiar aktywności samorządu terytorialnego, zagadnienia teorii i praktyki w: Nauki Ekonomiczne w XXI wieku, Dylematy, Wyzwania, Perspektywy, red naukowa E. Gąsiorowska, K. Szymańska, PWSZ Ciechanów, ISBN : 978-83-936260-9-0 s.169-209
Recenzent wydawniczy : prof. dr hab. W. Pacho
24. A. Potoczek, 2017, Bezpieczeństwo jako obszar aktywności współczesnej administracji publicznej w : Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku- Bezpieczeństwo publiczne wczoraj i dziś, redakcja naukowa , M. Kopczewski, D.Sienkiewicz, Zeszyt Naukowy Nr 4, Wyd. Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie, ISBN:978-83-922914-5-9 s. 387-403
Recenzent wydawniczy: Z. Ciekanowski
25. A. Potoczek, 2017, Przestrzenny kontekst współczesnego rozwoju lokalnego i regionalnego, w: A.Lutrzykowski, R.Musiałkiewicz, F.Nalikowski (red.) Miasta przyszłości. W poszukiwaniu nowego paradygmatu zarządzania i rozwoju, PWSZ we Włocławku, ISBN : 978-83-60607-76-7 s. 57-83
Recenzenci wydawniczy : prof.dr hab. J.Knopek, prof dr hab. L.Habuda
26. A. Potoczek, 2017, Polityka terytorialna jako polityka publiczna, Wydawca : Jagiellońskie Wydawnictwo Naukowe w Toruniu, ISBN : 978-83-65824-06-6 s. 283
Recenzenci wydawniczy : prof. dr hab. E. Kośmicki, dr J. Stępień
27. A.Potoczek, 2017, Rozwój regionalny. Perspektywa społeczna i kulturowa, Wydawnictwo Uczelniane, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, ISBN : 978-83-65507-07-5 s. 164
Recenzent wydawniczy : ks. dr hab. M.Michalski
28. A. Potoczek 2018, Polityka bezpieczeństwa jako polityka publiczna w: Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku – Sektory infrastruktury krytycznej i ich zagrożenia, red. naukowa M. Kopczewski, D. Sienkiewicz, Centrum Szkolenia Sił Powietrznych im R. Traugutta, Koszalin, ISBN : 978-83-922914-7-3, s. 489-508
Recenzent wydawniczy : W. Pellowski
29. A.Potoczek, 2018, Bezpieczeństwo jako obszar zarządzania jednostką terytorialną, Wydawca: Jagiellońskie Wydawnictwo Naukowe, w Toruniu, ISBN : 978-83-66209-01-5 s. 381
Recenzenci wydawniczy : prof. dr hab. M. Cieślarczyk, dr hab. ks. M. Michalski

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Podjęta w cyklu publikacji problematyka jest wynikiem wieloletnich obserwacji i analiz funkcjonowania struktur samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania rozwojem, gdzie głównym celem jest poprawa jakości życia mieszkańców danego układu terytorialnego. Składają się na to różnorodne czynniki stanowiące elementy procesu zarządzania rozwojem regionalnym i lokalnym. Jest to związane z polityką lokalną i regionalną obejmującą konsekwentne i skuteczne wdrażanie w życie planów i programów wspierających wyrównywanie szans a także budowanie wewnętrznego potencjału rozwojowego, przełamywanie strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych, pobudzanie aktywności społecznej oraz zapewnienie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa.

Proces zarządzania jednostką terytorialną, gdzie główna rola przypada władzom samorządowym ulega systematycznym przekształceniom ze względu na występujące uwarunkowania a także potrzeby i oczekiwania. Niezwykle istotne stają się tutaj przeobrażenia procesów i struktur społeczno-gospodarczych, w wymiarze krajowym, europejskim czy globalnym, co istotnie wpływa na zmiany w dynamice i charakterze gospodarki lokalnej i regionalnej. Wpływa to na formułowanie celów rozwoju lokalnego i regionalnego, pojmowanych w sposób wieloaspektowy. W tym kontekście jednym z celów aktywności władz samorządowych jest kreowanie polityki publicznej na poziomie jednostek terytorialnych oraz tworzenie skutecznych mechanizmów jej wdrażania. Staje się to swoistym tłem a zarazem niezbędnym warunkiem dla osiągnięcia wysokiej jakości życia oraz stabilności prowadzenia działalności społeczno-gospodarczej, będąc zarazem warunkiem koniecznym dla rozwoju układu terytorialnego. Z punktu widzenia specyfiki poszczególnych obszarów, problematyka zarządzania lokalnego i regionalnego w największym stopniu odnosi się do przedsięwzięć związanych z rozwojem nowoczesnego społeczeństwa oraz jego potrzeb i aspiracji, a jednocześnie pośrednio oddziałuje na proces modernizacji przestrzeni wsi i miast. Wskazuje to na konieczność uwzględnienia przestrzennego aspektu procesów rozwojowych, kształtowania się modelu wieloszczeblowego współdecydowania, angażującego różne podmioty publiczne, społeczne i prywatne a także szeroki aspekt partnerskiej współpracy pomiędzy administracją publiczną a podmiotami społecznymi i gospodarczymi. Należy też zwrócić uwagę na zjawiska wpływające na efektywność i skuteczność prorozwojowych interwencji publicznych na poziomie regionalnym i lokalnym co wpływa na skuteczność narzędzi polityki rozwoju a także możliwości uwzględniania

terytorialnej specyfiki rozwojowej oraz różnorodnych i często bardzo skomplikowanych mechanizmów wdrożeniowych. Polityka rozwoju powinna zatem trafnie rozpoznawać i uwzględniać specyfikę terytorialną, dostrzegać rozwojowe atrybuty różnych terytoriów oraz ich funkcjonalne zależności, co będzie sprzyjać aktywizacji gospodarczej i społecznej w różnych układach funkcjonalno-przestrzennych. Mechanizmem warunkującym osiągnięcie efektów w tym zakresie jest proces zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, który ze względu na uwarunkowania oraz specyfikę rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje występujące czynniki, mechanizmy, zasady oraz formy działania w zakresie ważnym dla danej wspólnoty samorządowej z punktu widzenia realizacji celów publicznych. Tak pojmowane zarządzanie w systemie samorządu terytorialnego, posiada istotne znaczenie dla zapewnienia skutecznego sterowania rozwojem jako procesem zmian w obszarze kreowania docelowego modelu rozwojowego jednostki terytorialnej. Należy zarazem podkreślić, że warunkiem skutecznego zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym jest z jednej strony identyfikacja szans i możliwości oraz potencjalnych zagrożeń, z drugiej zaś kompleksowe oddziaływanie władz publicznych na społeczeństwo, gospodarkę, przestrzeń i ekosystem w celu tworzenia warunków stymulujących wykorzystanie istniejących szans i ograniczenie zagrożeń rozwoju. W zakresie tak pojmowanego zarządzania władza publiczna podejmuje wielokierunkowe działania obejmujące różnorodne obszary aktywności jako systemem powiązanych ze sobą elementów, które wzajemnie na siebie oddziałują i muszą być skutecznie zarządzane. Stąd potrzeba powiązania elementów wpływających na rozwój jednostki terytorialnej na poziomie lokalnym i regionalnym z procesem stanowienia celów oraz kształtowania mechanizmów zarządzania na poszczególnych poziomach rozwoju, z uwzględnieniem aspektów społecznych, organizacyjnych i przestrzennych.

Determinowało to sformułowanie celu badawczego, określonego jako: **analiza procesu zarządzania rozwojem jednostek terytorialnych, jako instrumentu realizacji polityk publicznych, z uwzględnieniem występujących uwarunkowań oraz przekształceń funkcjonowania terytorialnego systemu społecznego. Umożliwi to nowe spojrzenie na obszar aktywności władz samorządowych zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju, postrzeganego jako zintegrowany proces kształtowania układu terytorialnego w jego aspekcie społecznym, organizacyjnym i przestrzennym.**

Takie ujęcie zagadnienia wynika z moich wieloletnich doświadczeń w pracy zawodowej i działalności dydaktyczno-naukowej, gdzie mogłem obserwować proces zarządzania rozwojem jednostek terytorialnych, jak też uczestniczyć w niektórych elementach tego procesu oraz poddawać go analizie i ocenie, co znalazło swój wyraz w licznych

publikacjach odnoszących się do procesu rozwoju lokalnego i regionalnego oraz do problematyki zarządzania jednostką terytorialną z uwzględnieniem złożoności występujących uwarunkowań. Jest to niezwykle skomplikowany i wielokierunkowy obszar działań, gdzie nadrzędnym celem jest poprawa poziomu jakości życia lokalnej i regionalnej społeczności, przy czym działania te podlegają różnorodnym uwarunkowaniom i systematycznym przekształceniom. Determinuje to zmiany dotyczące pojęcia i zakresu kategorii jaką jest jakość życia mieszkańców, gdzie w miarę rozwoju społecznego i postępu cywilizacyjnego dochodzą nowe elementy. Należy też zwrócić uwagę na zmianę w podejściu do zagadnień związanych z rozwojem jednostek terytorialnych zarówno ze strony władz publicznych jak i mieszkańców, co wiąże się z kreowaniem nowego modelu polityki rozwoju oraz formułowaniem szerszego zakresu polityk publicznych odpowiadających specyfice danego układu terytorialnego w jego aspekcie społecznym, organizacyjnym, kulturowym, środowiskowym czy przestrzennym. Wszystko to wpływa na modyfikację w zakresie stanowienia celów oraz kształtowania form i metod zarządzania jednostką terytorialną. Złożoność współczesnych uwarunkowań tego procesu, jak też stale rosnące potrzeby i oczekiwania ze strony środowisk lokalnych i regionalnych generują narastające konflikty, a zróżnicowanie i dynamika przeobrażeń cywilizacyjnych w skali europejskiej i globalnej powoduje powstawanie wielu zagrożeń odnoszących się do różnych aspektów funkcjonowania wspólnot lokalnych i regionalnych. Powoduje to konieczność przeciwdziałania powstającym zagrożeniom i sytuacjom konfliktowym, jak też eliminowania ich ewentualnych skutków. Determinuje to kierunki oraz zakres aktywności władz samorządowych jako swoistej wartości w obszarze zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej.

W związku z tym należy postawić pytanie badawcze : Czy istnieje związek pomiędzy procesem kształtowania polityki publicznej a obszarem aktywności administracji samorządowej w zakresie zarządzania jednostką terytorialną.

Wynikają stąd pytania szczegółowe :

- Czy proces zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej podlega systematycznym przekształceniom w zakresie celów oraz obszarów aktywności,
- Co wpływa na kształtowanie polityk publicznych w układzie terytorialnym,
- Co determinuje obszar i specyfikę zarządzania współczesną jednostką terytorialną,
- Jaki jest związek pomiędzy procesem planowania rozwoju a efektywnością zarządzania układem terytorialnym,

- Czy istnieją związki pomiędzy celami i specyfiką polityk publicznych a podejściem do problematyki zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej,
- Czy realizowana w obszarze jednostki terytorialnej polityka publiczna podlega przekształceniom pod względem kierunków i obszarów aktywności
- Czy przekształceniom ulegają formy, metody oraz instrumenty działania stosowane przez administrację samorządową w procesie zarządzania rozwojem
- Czy zagadnienie bezpieczeństwa stanowi integralny element polityki publicznej realizowanej na obszarze jednostki terytorialnej,
- Jaki jest teoretyczny i praktyczny wymiar społecznych, organizacyjnych i przestrzennych uwarunkowań zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej

Złożoność i wieloaspektowość przedstawionych zagadnień wpłynęła na dobór metod badawczych pozwalających na analizę przebiegu i uwarunkowań procesu zarządzania układem terytorialnym oraz składających się na to zdarzeń i zjawisk, przy uwzględnieniu występujących warunków społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych. Stąd potrzeba podejścia kompleksowego pozwalającego na zastosowanie metod umożliwiających całościowe ujęcie złożoności występujących tu zjawisk, procesów i relacji. Tak więc wykorzystana została metoda analizy dokumentów, metoda obserwacji uczestniczącej, metoda ekspercka oraz metoda konceptualna z uwzględnieniem badań introspekcyjnych.

Pozwoliło to na zgromadzenie materiału, zaprezentowanego jako osiągnięcie naukowe, którego struktura odpowiada procesowi analizy przedmiotu badania. Punktem wyjścia jest przedstawienie współczesnych problemów rozwoju lokalnego i regionalnego. Zostało to zaprezentowane w publikacji **A. Potoczek, 2000, Współczesne problemy rozwoju lokalnego i regionalnego, WSHE, Włocławek, ISBN:83-88500-000-7 s. 181**, gdzie przedstawione zostały podstawy kształtowania się współczesnej polityki rozwoju oraz wskazano na rolę i zadania administracji publicznej w zakresie projektowania kierunków oraz wdrażania polityki rozwoju na poziomie lokalnym i regionalnym. Zwrócona została również uwaga na szeroki zakres pojęcia rozwój lokalny w jego aspektach gospodarczych, społecznych, ekologicznych, przestrzennych i historyczno-kulturowych. Wskazano na potrzebę wieloaspektowego i całościowego ujmowania rozwoju lokalnego i regionalnego co stanowi przesłankę do budowy syntetycznej teorii rozwoju otwartego na różnorodne czynniki i uwarunkowania. Kolejna publikacja **A. Potoczek, 2003, Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna, Wyd.**

Agencja TNOiK Toruń, ISBN : 83-909-687-4-6 s. 350 wskazuje na zagadnienia związane z procesem zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym w kontekście teoretycznych i praktycznych aspektów polityki rozwoju. Jednocześnie analizowane są przestrzenne uwarunkowania rozwoju, co wskazuje na zintegrowany charakter tego procesu a zarazem określa kierunki aktywności władz samorządowych w obszarze zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej. Istotne jest odniesienie do procesu stanowienia celów rozwoju i ich znaczenia dla kierunków aktywności administracji publicznej.

Publikacja *S.Jachowicz, A.Potoczek, 2005, Administracja publiczna w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym, WSSM, Toruń- Wa-wa, ISBN : 83-60018-03-0 s. 338* wskazuje na specyfikę procesu zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym w kontekście zadań i cech współczesnej administracji publicznej, z uwzględnieniem problematyki kadr urzędniczych. Niezwykle istotne jest usytuowanie procesu zarządzania rozwojem w systemie zarządzania publicznego z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i unijnych. Ważne jest także zwrócenie uwagi na metody oraz instrumenty zarządzania publicznego, w tym planowanie i zarządzanie zintegrowane jako obszary aktywności samorządu terytorialnego. Płynące stąd wnioski upoważniają do spojrzenia na proces rozwoju jednostki terytorialnej jako na złożony system działań, który wymaga kompleksowego podejścia oraz uwzględnienia wielu czynników i obszarów aktywności. Staje się to istotne dla projektowania przyszłości oraz poszukiwania rozwiązań pragmatycznych, które przyczynią się do usprawnienia funkcjonowania jednostek administracyjnych z punktu widzenia poprawy jakości życia i kształtowania trwałych podstaw rozwoju terytorialnego systemu społecznego. W odniesieniu do działań administracji samorządowej w zakresie rozwoju lokalnego i regionalnego niezwykle istotne stają się odniesienia do prawnych, społecznych oraz organizacyjnych aspektów tego obszaru aktywności. Zagadnienia z tym związane są przedmiotem publikacji *A. Potoczek, J.Stępień, 2012, Prawno-organizacyjne i społeczne uwarunkowania rozwoju lokalnego i regionalnego. Zagadnienia wybrane. TSW, Toruń, ISBN : 978-83-62-740-29-1 s. 281*, w której analizowane są uwarunkowania rozwoju lokalnego i regionalnego o charakterze społeczno-organizacyjnym, prawnym oraz przestrzennym. Determinują one proces projektowania i wdrażania działań prorozwojowych jak też kształtują formy, metody oraz instrumenty zarządzania postrzeganego jako obszar aktywności współczesnego samorządu terytorialnego. Należy też zwrócić uwagę na zasoby jako ważny czynnik rozwoju a także kreatywność i innowacyjność jako swoiste cechy systemu samorządowego zaangażowanego w proces zarządzania publicznego. Kolejne czynniki wpływające na proces zarządzania rozwojem to poziom społecznego uczestnictwa

oraz uwarunkowania kulturowe. Ważna staje się zatem interpretacja oraz analiza współczesnej roli i uwarunkowań współcześnie pojmowanego rozwoju a także znajomość czynników wpływających na jego postrzeganie oraz umiejętność oceny wpływu na poziom jakości życia danej społeczności. W tym kontekście pojawia się kwestia historyczno-kulturowych odniesień do problematyki rozwoju i związanego z tym kształtowania postaw społecznych jak i budowania poziomu identyfikacji terytorialnej i tożsamości miejsca. Nasuwa się w związku z tym wniosek, iż wśród zadań administracji publicznej w zakresie zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, obejmujących wielokierunkowe działania odnoszące się do różnorodnych obszarów aktywności, musi znajdować się zagadnienie szeroko pojmowanego uczestnictwa społecznego, które umożliwia funkcjonowanie i rozwój innych sfer życia publicznego. Z tego punktu widzenia należy podkreślić relacje pomiędzy różnymi wymiarami przestrzeni publicznej, która w konsekwencji powinna stać się przestrzenią tworzącą dogodne warunki do życia. Istotne wydaje się także perspektywiczne i bieżące zapewnienie środków, pozwalających skutecznie i ekonomicznie realizować zamierzenia wynikające z potrzeby kreowania i utrwalania optymalnych warunków terytorialnego systemu społecznego. Dlatego też niezbędne staje się odniesienie do aspektów istotnych dla kształtowania procesu rozwoju układu terytorialnego, w kontekście zapewnienia jakości życia, przy czym podejście takie musi uwzględniać współczesne koncepcje rozwoju, jego przestrzenne aspekty oraz społeczne i kulturowe uwarunkowania, co wpływa na kształtowanie poziomu rozwoju układu terytorialnego oraz pojmowanie polityki rozwoju jako polityki publicznej. W praktyce polityka ta kształtowana jest przez instytucje władzy samorządowej, które przyjmują na siebie zasadniczy ciężar organizowania życia danej społeczności. Niezbędna jest zatem analiza zadań i funkcji tych instytucji, które stanowią część współczesnej administracji publicznej realizującej przypisane jej zadania i podlegającej różnorodnym uwarunkowaniom wpływającym na jej specyfikę, charakter i kierunki aktywności. Równocześnie obserwujemy tworzenie się modelu administracji realizującej nowe, coraz bardziej złożone przedsięwzięcia, przy zastosowaniu innowacyjnych form i metod działania. Wynika to ze zmian zachodzących w otoczeniu administracji oraz angażowania się w proces planowania i realizacji coraz szerszego zakresu zadań publicznych. Zagadnienia te stanowią przedmiot zainteresowania kolejnych publikacji, a mianowicie : **A.Potoczek, I.Pyrzyk, 2011, Administracja i zarządzanie . Perspektywa społeczna i organizacyjna. Tom 1, WSHE we Włocławku, Włocławek, ISBN : 978-83-61609-20-9 s. 200** oraz **A. Potoczek, I. Pyrzyk, 2013, Administracja i zarządzanie . Perspektywa społeczna i organizacyjna. Tom 2. WSHE we Włocławku, Włocławek, ISBN : 978-83-61609-34-6s. 301.** W opracowaniach tych

zwrócono uwagę na społeczne i organizacyjne aspekty funkcjonowania współczesnej administracji oraz szereg zagadnień istotnych z punktu widzenia administracji odpowiedzialnej za proces zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej. Podkreślenia wymaga zaangażowanie w aktywne i konsekwentne budowanie idei partnerstwa, będącego ważnym czynnikiem kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego oraz budowania podstaw współrzędzenia. Kolejna sprawa to poprawa jakości usług publicznych oraz zapewnienia większej skuteczności działań administracji lokalnej i regionalnej. Wiąże się to z wprowadzaniem nowych koncepcji zarządzania wpływających na bardziej efektywną działalność struktur publicznych jak też na formułowane w tym zakresie oceny. Wywiera to istotny wpływ na poziom konkurencyjności jednostki terytorialnej, efektywność i skuteczność funkcjonowania organizacji publicznych oraz modernizację układu terytorialnego. W związku z tym należy odnieść się do kształtowania menedżerskiego podejścia do zarządzania sektorem publicznym. Ten aspekt w istotny sposób związany jest z problematyką kadr administracji publicznej, jako podstawowego czynnika gwarantującego sukces podejmowanych działań. Zagadnienie to zaprezentowane zostało w publikacji **A. Potoczek, J. Stępień, 2005, Kadry i zarządzanie w administracji, Wyd. Prodruk, Poznań-Toruń, ISBN : 83-89887-40-1 s. 300**, gdzie na tle zadań i funkcji współczesnej administracji przedstawione zostały elementy sylwetki społeczno-zawodowej współczesnego urzędnika wraz z propozycją systemu przygotowania i doskonalenia zawodowego. Zagadnienia modelu i kwalifikacji zawodowych współczesnego urzędnika stanowią ważny obszar zainteresowań administracji stojącej w obliczu przemian organizacyjnych i prawnych, jak też z uwagi na zaangażowanie w proces działań związanych z zaspokajaniem potrzeb społeczności lokalnej i regionalnej, inicjowanie przedsięwzięć o charakterze społeczno-gospodarczym a także oddziaływanie na świadomość poszczególnych jednostek i grup społecznych w zakresie kształtowania więzi lokalnych oraz tożsamości i identyfikacji terytorialnej. Istotne staje się zatem kształtowanie takich cech sylwetki społeczno-zawodowej urzędnika, aby mógł on pełnić rolę menedżera publicznego zaangażowanego w proces zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej. Współczesne zarządzanie rozwojem staje się procesem coraz bardziej złożonym obejmującym dużą ilość zagadnień wpływających na jego zorientowanie oraz zakres. Zarazem proces ten dokonuje się przy użyciu różnych instrumentów oddziaływania władz samorządowych na społeczeństwo, gospodarkę i przestrzeń jednostki terytorialnej. Odniesieniem do tego zagadnienia jest publikacja **A. Potoczek, 2013, Zarządzanie jednostką terytorialną. Wybrane zagadnienia Wyd. Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, ISBN 978-83-64628-03 s. 273**. Wskazuje ona, że problematyka zarządzania w systemie samorządu

terytorialnego posiada istotne znaczenie tak z teoretycznego jak i praktycznego punktu widzenia. W sensie teoretyczno-poznawczym chodzi o opis i wyjaśnianie wszystkich rozpoczętych procesów i zjawisk związanych z zarządzaniem w obrębie samorządu terytorialnego oraz określenie zależności zachodzących z szeroko pojmowanym otoczeniem. Z kolei znaczenie praktyczne problematyki zarządzania wiąże się z koniecznością ciągłego rozwiązywania problemów w realizacji zadań publicznych, poprzez które zaspokajane są potrzeby mieszkańców wspólnoty samorządowej. Stąd konieczność odniesienia się do roli samorządu terytorialnego w procesie rozwoju lokalnego i regionalnego, wskazania na przestrzenny wymiar procesów rozwoju a także zagadnienia aktywizacji społeczności lokalnej i regionalnej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. Pozwoli to na określenie specyfiki zarządzania w samorządzie terytorialnym z uwzględnieniem zasobów jednostki terytorialnej ze szczególnym uwzględnieniem kapitału ludzkiego oraz wymogów i uwarunkowań zarządzania strategicznego. Kolejna sprawa to społeczno-kulturowe uwarunkowania procesów rozwoju wraz ze społecznym kontekstem kształtowania przestrzeni publicznej. Należy też zwrócić uwagę na innowacyjne podejście do problematyki rozwoju, budowanie regionalnego potencjału innowacyjnego oraz proces modernizacji jednostki terytorialnej w oparciu o zidentyfikowane inteligentne specjalizacje.

Proces przekształceń polityki publicznej oraz powiązanego z nią systemu zarządzania rozwojem odbywa się pod wpływem uwarunkowań krajowych oraz związanych z naszym członkostwem w UE. Jednym z występujących uwarunkowań jest wdrażanie idei polityki terytorialnej będącej elementem koncepcji rozwoju regionalnego w obszarze polityki spójności Unii Europejskiej. Rozwinięcie tego zagadnienia zawarte jest w opracowaniu **A. Potoczek, 2013, *Polityka terytorialna jako instrument zarządzania rozwojem regionu, w: Kształtowanie wartości przedsiębiorstw i regionów – prognozy, szanse, zagrożenia. pod red. E.Gąsiorowskiej, M Burżackiej, R.Dzik, PWSZ, Ciechanów, ISBN : 9787-83-936260-0-7 s. 267-289.*** Wskazano tam na zależności pomiędzy procesem zarządzania rozwojem a kierunkami polityki rozwoju regionalnego Unii Europejskiej, gdzie podejście terytorialne jest jedną z podstawowych zasad programowania w latach 2014-2020 i oznacza odejście od przestrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów i barier rozwojowych poszczególnych terytoriów. W związku z tym wymiar terytorialny polityki rozwoju jest płaszczyzną koordynacji wyznaczonych celów i działań, widocznych głównie na poziomie lokalnym. Terytorialny wymiar polityki rozwoju związany jest ze specyfiką relacji funkcjonalno-przestrzennych i wiąże się z koniecznością zmiany sposobu współdziałania władz samorządowych odrębnych jednostek

administracyjnych. W ten sposób cele rozwojowe powinny być realizowane w odniesieniu do specyficznej sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej danego terytorium z uwzględnieniem i stosowaniem zasady rozwoju zintegrowanego. Uwzględnienie wymiaru terytorialnego staje się najważniejszym elementem poprawy efektywności polityk publicznych poprzez uwzględnienie potencjałów poszczególnych obszarów oraz tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju. Teoretyczny i praktyczny wymiar idei terytorializacji rozwoju oraz jej wpływ na proces zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym przedstawia publikacja *A. Potoczek, 2017, Polityka terytorialna jako polityka publiczna, Wydawca : Jagiellońskie Wydawnictwo Naukowe w Toruniu, ISBN : 978-83-65824-06-6 s. 283.* Wskazuje ona, że rozwój stanowiąc proces przemian strukturalnych w określonym układzie terytorialnym i społecznym, powinien być ukierunkowany na przekształcenia oraz wzmacnianie potencjału konkurencyjnego jednostek terytorialnych. Z kolei polityka rozwoju powinna stanowić przejaw interwencjonizmu władz publicznych i wspierać proces poprawy jakości życia w wymiarze lokalnym i regionalnym. Wszystko to musi uwzględniać terytorialny oraz przestrzenny wymiar polityki rozwoju, z jednoczesnym doбором instrumentów oddziaływania na system społeczno-ekonomiczny. W ten sposób polityka terytorialna staje się instrumentem zarządzania rozwojem pojmowanym jako ciąg długotrwałych zmian, które mają charakter celowy i ukierunkowane są na zamierzoną poprawę stanu istniejącego. W związku z tym należy dążyć do tego, aby był to rozwój integralny, o charakterze wszechstronnym, tworzącym całość dotyczącą życia społeczno-gospodarczego oraz środowiska, w którym się odbywa. Ponadto winien to być proces wieloaspektowy dokonujący się w wielu płaszczyznach, gdzie władze samorządowe występują jako koordynator i kreator racjonalnego i efektywnego wykorzystania miejscowych, zasobów. Polityka terytorialna powinna stanowić przede wszystkim integralny element polityki rozwoju regionalnego wspomagający osiągnięcie założonych celów poprzez uruchamianie zasobów terytorialnych. Mając charakter zintegrowany powinna wspierać integrację różnych polityk publicznych na poziomie regionalnym i lokalnym skutecznie i efektywnie wspomagając niezbędne zmiany społeczno-gospodarcze i instytucjonalne. Wymiar terytorialny polityki rozwoju powinien być zatem płaszczyzną koordynacji wyznaczonych celów i działań podejmowanych w zakresie poszczególnych dziedzin i obszarów w oparciu o zasadę podejścia zintegrowanego co pozwoli na uwzględnienie wymiaru terytorialnego w celu zachowania spójności celów i działań rozwojowych. Terytorialny wymiar polityki rozwoju można też zdefiniować jako realne efekty realizacji inicjatyw rozwojowych zarówno sektorowych, jak i horyzontalnych, przy czym istotne staje

się kreowanie rozwoju w oparciu o nowe instytucjonalne i organizacyjne formy współzarządzania oparte o wyodrębnione obszary funkcjonalno-przestrzenne, dla których przygotowane będą odpowiednie plany rozwoju i zagospodarowania. W rezultacie pojawia się nowa formuła tzw. planowania terytorialnego, dla którego podziały administracyjne mają znaczenie wtórne, a nie podstawowe. Należy zatem przyjąć, że wymiar terytorialny zastępując dotychczasowe działania na rzecz konwergencji zwraca uwagę na te inicjatywy, które służą zapewnieniu warunków rozwoju wszystkich terytoriów oraz dają szansę jak najlepszego wykorzystania ich charakterystycznych cech oraz uwarunkowań. Istotny wydaje się tutaj praktyczny wymiar polityki terytorialnej, która nastawiona jest na przygotowanie przestrzeni i zamieszkujących ją społeczności do funkcjonowania w zmieniających się warunkach. Duże znaczenie ma tutaj aktywność na rzecz nieustannego rozwoju oraz budowania przewag konkurencyjnych układu terytorialnego, co wiąże się z koniecznością wypracowania nowych rozwiązań oraz mobilizuje do podjęcia wysiłku modernizacji jednostki terytorialnej i oparcia działań na szeroko pojmowanej innowacyjności.

Analizując aktywność administracji publicznej w procesie zarządzania rozwojem należy zwrócić uwagę na terytorialny wymiar zarządzania publicznego. Zagadnienie to jest przedmiotem opracowania *A. Potoczek, 2016, Zarządzanie publiczne - perspektywa terytorialna, w: Tendencje we współczesnym zarządzaniu publicznym (red. naukowa) K. Krukowski, J. Sasak, Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków, ISBN : 978-83-934584-8-6 s. 10-22.*, gdzie zwraca się uwagę na podejmowany przez administrację wysiłek na rzecz prowadzenia polityki rozwoju w wymiarze terytorialnym, poprzez tworzenie warunków do współpracy w ramach zarządzania wielopoziomowego oraz podejście funkcjonalne do określania jednostek przestrzennych. Dlatego też terytorialny wymiar traktowany jest jako jeden z głównych kierunków działań na rzecz rozwoju, a polityka terytorialna jako obszar zarządzania publicznego. Terytorialny kontekst współczesnego zarządzania publicznego ujawnia szeroki zakres problemów, jakie muszą być rozwiązane w procesie zarządzania rozwojem. Szczególnie ważna staje się tutaj szeroka partycypacja społeczna umożliwiająca aktywny udział szerokiego grona podmiotów w projektowaniu i wdrażaniu polityki publicznej, która stanowi zasadniczy element zarządzania publicznego. Zarazem współczesna polityka publiczna jest procesem budowania tożsamości, identyfikacji terytorialnej oraz norm i reguł, które umożliwiają przygotowywanie i podejmowanie decyzji. Wymiar terytorialny zarządzania publicznego można określić jako realne działanie zapewniające efekty podejmowanych i wdrażanych polityk publicznych.

Należy zwrócić uwagę na systematyczne poszerzanie się obszaru zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, jak też wpływających na to czynników. Jest to przedmiotem kolejnego opracowania *A. Potoczek, 2014, Współczesne obszary oraz kierunki aktywności samorządu w procesie rozwoju jednostki terytorialnej, w: Tendencje w zarządzaniu organizacją publiczną, red. naukowa M.Siemiński, K.Krukowski, Wyd. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, ISBN : 978-83-7299-920-7 s. 95-118*. W opracowaniu tym wskazuje się na podejmowanie i rozwijanie przez samorząd terytorialny różnych form i rodzajów aktywności na rzecz rozwoju, co wynika ze specyfiki jednostek administracyjnych, które można postrzegać jako organizacje, a także ze stale zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych. Podejmowane rodzaje aktywności determinują metody działania jak też generują potrzebę doboru i stosowania odpowiednich instrumentów wpływania na proces rozwoju lokalnego i regionalnego. Zasadna wydaje się zatem systematyczna analiza charakteru i zakresu aktywności władz lokalnych i regionalnych, co pozwala na dostosowanie się do zmieniających się uwarunkowań jak też projektowanie nowych odpowiadających przyszłym potrzebom form i metod działania. Wypływające stąd wnioski wskazują, że zaangażowanie na rzecz rozwoju jednostki terytorialnej wymaga od współczesnej administracji stosowania szerokiego zakresu organizatorskich form i metod działania z jednoczesnym uwzględnieniem tworzenia warunków dla partycypacji społecznej. Proces rozwoju lokalnego i regionalnego powinien zatem opierać się na stosowaniu szerokiego zakresu działań o charakterze organizatorskim, uwzględniających teoretyczne i praktyczne aspekty zarządzania publicznego. Znajomość oraz umiejętność doskonalenia oraz poszerzania zakresu form działania samorządu w sferze kreowania procesu rozwojowego tworzy warunki dla racjonalizacji tego procesu z punktu widzenia oczekiwań i uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Staje się to także ważnym elementem kształtowania i rozwijania działań jednostki terytorialnej jako współczesnej i nowoczesnej organizacji.

W publikacji *A. Potoczek, 2016, Współczesne aspekty zarządzania rozwojem jednostki samorządu terytorialnego. Zagadnienia teorii i praktyki. w: 25 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia przeszłości, wnioski na przyszłość pod red. Z. Bukowskiego i S. Komosińskiego, Wyd. UKW w Bydgoszczy, ISBN : 978-83-8018-116-8, s.38-56* wskazuje się na systematyczne poszerzanie zakresu oraz czynników, które kształtują proces zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, ze szczególnym uwzględnieniem społecznych aspektów rozwoju. Procesy rozwojowe na poziomie lokalnym i regionalnym są w dużym stopniu uwarunkowane przez czynniki o charakterze społecznym, co stanowi jeden z istotniejszych wyróżników charakteryzujących współcześnie wszelkie działania związane z

realizacją założeń rozwojowych jednostek terytorialnych. Tak więc społeczny udział w procesie rozwoju gwarantuje osiągnięcie dobra wspólnego. Dlatego też na władzy samorządowej spoczywa obowiązek stworzenia odpowiednich warunków dla członków wspólnoty aby mieli możliwość wyrażania opinii o podejmowanych działaniach oraz współpracy z przedstawicielami władzy publicznej. Niezwykle istotny staje się praktyczny wymiar partnerstwa realizowany w ramach idei Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (RLKS). Ponadto konieczne jest odniesienie się do interwencjonizmu samorządowego jako formy aktywności samorządu na rzecz rozwoju jednostki terytorialnej, co jest przejawem praktycznej realizacji polityki rozwoju lokalnego i regionalnego. Kolejną sprawą to proces modernizacji jednostki terytorialnej postrzegany jako sposób wykorzystania posiadanych zasobów oraz szans i możliwości w procesie budowania przewagi konkurencyjnej układu terytorialnego. Ważnym współcześnie czynnikiem warunkującym rozwój jednostki terytorialnej jest ład przestrzenny stanowiący harmonijne ukształtowanie przestrzeni, uwzględniające w uporządkowanych relacjach występujące na danym obszarze uwarunkowania. Tworzenie i kształtowanie ładu przestrzennego to jedno z zadań współczesnego samorządu terytorialnego. Występujące uwarunkowania należy uzupełnić o europejski kontekst zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, co wynika z uczestnictwa we wspólnocie europejskiej i podporządkowania się wymogom europejskiej polityki spójności. Podjęcie wysiłku przeglądu i opisu niektórych form aktywności sektora publicznego jak też towarzyszących temu uwarunkowań w odniesieniu do kształtowania potencjału rozwojowego może mieć istotne znaczenie dla rozpoznawania a następnie oceny i analizy funkcjonowania administracji oraz przewidywania zmian w systemie administrowania. Wydaje się, że dotychczasowe pojęcia oraz rozwiązania odnoszone do sektora administracji publicznej przestają być wystarczające, co generuje potrzebę zaplanowania oraz dokonania zmian dostosowujących administrację do współczesnych zadań i wymagań. Charakterystyka wybranych zakresów organizatorskich działań administracji lokalnej i regionalnej jak też odniesienie się do występujących uwarunkowań europejskich może być w tym procesie pomocna.

Niezwykle istotny społeczny kontekst procesu rozwoju lokalnego i regionalnego zaprezentowany jest w publikacji *A.Potoczek, 2004, Terytorialny system społeczny w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym, w: Partnerstwo w regionie pod red. J. Karwowskiego, Szczecin ISBN : 83-87-249-88-2 s. 259-266*. Przedstawione zostały tam podstawy kształtowania się terytorialnego systemu społecznego jako obszaru realizacji przedsięwzięć w zakresie zarządzania rozwojem, jak też wskazano na znaczenie partnerstwa

oraz różnych form aktywności społeczności lokalnej na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. Tak więc proces rozwoju lokalnego i regionalnego w znacznej mierze uwarunkowany jest czynnikami społecznymi związanymi z charakterem i specyfiką społeczności lokalnej i regionalnej zamieszkującej określoną przestrzeń. W tym kontekście ważnym czynnikiem wpływającym na zdolność administracji samorządowej do podejmowania działań w obszarze zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej jest zgromadzony tam potencjał społeczny oraz możliwości jego wykorzystywania. Zagadnienie to szerzej przedstawione zostało w publikacji *A. Potoczek, 2013, Niektóre problemy kształtowania i wykorzystywania potencjału społecznego w rozwoju jednostki terytorialnej w : Public Management. Wyzwania i dylematy zarządzania organizacjami publicznymi. pod red. W.Kieżuna, J.Wolejszo, S.Sirko, AON Wa-wa, ISBN: 978-83-7523-3, s. 426-450.* Wskazuje się tam na szczególne miejsce potencjału społecznego wśród czynników wpływających na rozwój jednostki terytorialnej, co współcześnie powiązane jest z rozwojem idei inteligentnych specjalizacji oraz budową potencjału innowacyjnego jako czynników istotnych dla podnoszenia poziomu konkurencyjności poszczególnych obszarów. Kolejna sprawa to odniesienie do szczególnej kategorii jaką jest kapitał społeczny, pojmowany jako typ relacji międzyludzkich wpływający w dużej mierze na kształtowanie się kapitału intelektualnego. Wiąże się to z wyznaczaniem kierunków działań w zakresie współczesnego zarządzania publicznego, zrozumieniem otoczenia i jego potrzeb oraz właściwego wytyczania celów na rzecz podnoszenia sprawności działania władz publicznych. W procesie rozwoju istotne staje się także realizowanie polityk publicznych gdzie znaczącą rolę odgrywa zaufanie pomiędzy podmiotami władzy publicznej a także pomiędzy szeroko pojmowaną władzą publiczną a reprezentantami społeczności lokalnej i regionalnej, co pozwala na podejmowanie i realizację wspólnych inicjatyw oraz skuteczne rozwiązywanie problemów. Współcześnie zaufanie społeczne jest jednym z warunków funkcjonowania samorządności i odgrywa istotną rolę w procesie kształtowania relacji pomiędzy uczestnikami procesu rozwoju lokalnego i regionalnego. W odniesieniu do zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej jest to związane z kształtowaniem modelu planowania, wdrażania a następnie monitorowania i ewaluacji efektów podejmowanych działań. Wszystkie te elementy powinny mieć charakter zintegrowany, uwzględniający współczesne prorozwojowe aspekty jednostek terytorialnych. Kontynuację aspektu społecznych uwarunkowań procesu zarządzania rozwojem odnajdujemy w kolejnej publikacji *A. Potoczek, 2014, Polityka społeczna jako polityka publiczna w : Regionalne i lokalne aspekty polityki społecznej, red. naukowa J.Stępień, E. Koźmicki,*

A. Frąckiewicz–Wronka, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Poznań, ISBN : 978-83-64246-30-2 s. 37-68, gdzie wskazuje się na związek pomiędzy procesem rozwoju jednostki terytorialnej a odniesieniem do szeroko rozumianej problematyki społecznej, stanowiącej ważny czynnik wpływający na poprawę jakości życia społeczności lokalnych i regionalnych. Kolejna sprawa to kształtowanie więzi społecznych oraz zbudowanie systemu komunikacji społecznej wolnej od zakłóceń, co stworzy dogodne warunki dla rozwiązywania problemów istotnych dla rozwoju jednostki terytorialnej. Należy też zwrócić uwagę na realizację założeń polityki publicznej przez pryzmat celów i zadań polityki społecznej, rozumianej jako konkretna działalność społeczno-polityczna oraz wskazanie do działań na rzecz danej społeczności. Zasadnym wydaje się przyjęcie postulatu, że podstawowym punktem widzenia polityki społecznej jest zorientowanie na potrzeby człowieka w wymiarze społecznym, organizacyjnym, kulturowym, przestrzennym czy gospodarczym. Wyzwaniem dla władz publicznych jest takie prowadzenie polityki społecznej aby osiągnąć pewien poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, przy którym nie ma już niezaspokojonych potrzeb rzeczywistych. Sukces w tym zakresie wymaga prowadzenia kompleksowych i wielokierunkowych działań opartych o ideę współzrządzenia przy szerokim zastosowaniu idei partnerstwa oraz przyjęcie założenia obywatelskiego wymiaru polityki społecznej. Pozwoli to na ograniczenie lub wyeliminowanie konfliktów interesów, jak też budowanie zaufania do działań społecznych. Dlatego też z punktu widzenia interesu publicznego konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do systematycznego eliminowania dysproporcji rozwojowych i poprawy sytuacji środowisk lokalnych. Jest to możliwe dzięki wspieraniu polityki rozwoju oraz wzmocnieniu potencjału rozwojowego jednostek terytorialnych oraz grup społecznych. W związku z tym ukształtowany system relacji społecznych staje się ważnym czynnikiem pobudzania aktywności oraz inicjowania działań ze strony administracji samorządowej postrzegającej politykę społeczną jako ważny obszar polityki publicznej realizowanej w ramach jednostki terytorialnej. Uwzględniając występujące współcześnie problemy oraz uwarunkowania procesu rozwoju konieczne staje się zwrócenie uwagi na działania sprzyjające włączeniu społecznemu obejmującemu szeroki zakres związanych z tym problemów. Jest to zgodne z kierunkami działań wytyczonymi w ramach polityki spójności UE i stanowi istotny element ukierunkowania aktywności administracji samorządowej.

W praktyce działania administracji samorządowej istotną sprawą jest aktywizacja środowisk lokalnych na rzecz procesu rozwoju. w powiązaniu ze społecznym wymiarem rozwoju lokalnego i regionalnego. Zagadnienie to jest zaprezentowane w opracowaniu *A. Potoczek, 2017, Społeczny wymiar aktywności samorządu terytorialnego, zagadnienia teorii i*

praktyki w: Nauki Ekonomiczne w XXI wieku, Dylematy, Wyzwania, Perspektywy, red naukowa E. Gąsiorowska, K. Szymańska, PWSZ, Ciechanów, ISBN : 978-83-936260-9-0 s.169-209. Wskazuje się tam, że problematyka społecznego wymiaru i funkcjonowania samorządu oraz jego zaangażowania w proces zarządzania rozwojem posiada rozliczne konteksty oraz uwarunkowania wpływające na poziom zaangażowania członków wspólnoty w proces realizacji zadań publicznych. Istotną staje się tutaj szeroko pojmowana komunikacja społeczna, w ramach której dialog społeczny pozwala na zbudowanie trwałego systemu wymiany myśli i poglądów a ponadto tworzone są warunki dla aktywizacji obywatelskiej. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia wspólnoty terytorialnej, gdzie efekty zarządzania stanowią ważny cel oraz wyznacznik polityki rozwoju. Publiczny charakter działalności samorządu wymaga otwartości władz poprzez rozwój różnych form zaangażowania mieszkańców i grup obywatelskich w procesy decyzyjne oraz budowanie systemu faktycznej kontroli społecznej. Dlatego jednym z podstawowych zadań w procesie zarządzania rozwojem powinno być budowanie związków między władzą publiczną a instytucjami i organizacjami obywatelskimi zainteresowanymi wspólnym działaniem na rzecz rozwiązywania problemów istotnych dla danego układu terytorialnego. Stwarza to warunki dla angażowania wspólnot samorządowych w planowanie i realizację działań rozwojowych, co pozwala na zaspokojenie specyficznych potrzeb danej jednostki terytorialnej. Trzeba zauważyć, że wynika to nie tylko z potrzebny szeroko pojmowanego uspołecznienia procesu zarządzania rozwojem, ale także z ustrojowych zasad funkcjonowania administracji samorządowej, które wskazują na konieczność współuczestnictwa, budowania społeczeństwa obywatelskiego oraz podejmowania działań na rzecz upodmiotowienia społeczności lokalnej i regionalnej. Z praktycznego punktu widzenia bardzo ważne jest integrowanie społeczności wokół celów istotnych dla rozwoju danej wspólnoty samorządowej. Kształtuje to określony zakres zadań oraz wpływa na formy aktywności administracji samorządowej w zakresie zarządzania rozwojem układu terytorialnego.

Problematyka ta widziana z pogranicza teorii i praktyki przedstawiona jest w publikacji *A.Potoczek, 2017, Rozwój regionalny. Perspektywa społeczna i kulturowa, Wydawnictwo Uczelniane, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, ISBN : 978-83-65507-07-5 s. 164.* Znajdujemy tam odniesienia do społeczno-kulturowych uwarunkowań rozwoju lokalnego i regionalnego z perspektywy procesu integracji terytorialnej, rozumianej jako ciągły proces zależnych od siebie zmian w obszarze uznawanych przez członków społeczności wartości i norm w zakresie spraw umożliwiających funkcjonowanie jednostki terytorialnej. Kształtując rozwiązania społeczno-gospodarcze i przestrzenne należy zwrócić uwagę na cechy

indywidualne poszczególnych obszarów oraz ich osobowość regionalną. Stanowi to podstawę do ukształtowania się układów funkcjonalnych oraz form i metod działania zapewniających systematyczny rozwój. Działania w tym zakresie wspierane są przez elementy historyczno-kulturowe związane z danym obszarem, które są czynnikiem rozwijania tożsamości lokalnej i regionalnej oraz kształtowania emocjonalnych postaw wobec swojej miejscowości. Problematyka tożsamości historyczno-kulturowej ma wymiar przestrzenny i terytorialny, tworząc określone skale przestrzenne spójne z poziomami organizacji społecznej, przyczyniając się do wzbogacenia procesów rozwojowych w skali lokalnej i regionalnej. Świadomość terytorialna wsparta na wartościach historyczno-kulturowych pozwala lepiej zrozumieć rzeczywistość społeczną, identyfikować się z nią oraz angażować w rozwiązywanie różnorodnych problemów. Stwarza to podstawy do inicjatyw środowiskowych oraz rozwijania mobilizacji społecznej, co stanowi o pozytywnym kierunku rozwoju lokalnego i regionalnego, przyczyniając się do tworzenia nowej jakości zarządzania sprawami publicznymi. Poziom i zakres aktywności społecznej oparty o tradycję i elementy tożsamości lokalnej i regionalnej w istotny sposób wpisuje się w programowanie a następnie realizację przyjętej koncepcji rozwoju. Stąd niezwykle ważne stają się praktyczne aspekty społecznego uczestnictwa w zarządzaniu rozwojem, ze szczególnym uwzględnieniem relacji pomiędzy uczestnikami procesu rozwoju lokalnego i regionalnego. Kolejna sprawa to poziom aktywizacji społecznej na rzecz rozwoju wraz z rzeczywistym obywatelskim wymiarem polityki rozwoju. Determinuje to możliwości oraz uwarunkowania stosowania różnych form uspołecznienia procesu rozwoju, przy założeniu postrzegania środowiska społecznego jako kreatora rozwoju lokalnego i regionalnego.

W procesie rozwoju jednostki terytorialnej niezwykle istotne staje się uwzględnienie kontekstu przestrzennego, co współcześnie zakłada podejście związane z procesem integracji planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego. Zagadnienie to jest przedmiotem kolejnej publikacji *A. Potoczek, 2017, Przestrzenny kontekst współczesnego rozwoju lokalnego i regionalnego, w: A.Lutrzykowski, R.Musiałkiewicz, F.Nalikowski (red.) Miasta przyszłości. W poszukiwaniu nowego paradygmatu zarządzania i rozwoju, PWSZ we Włocławku, ISBN : 978-83-60607-76-7 s. 57-83.* Wskazuje się niej, że rozwój lokalny i regionalny związany jest nierozdzielnie z przestrzennym wymiarem procesów i zjawisk społecznych i gospodarczych. Stąd istotnego znaczenia nabiera dobór instrumentów gospodarowania przestrzenią oraz wpływających na kształtowanie rozwoju terytorialnego systemu społeczno-ekonomicznego. Wykorzystanie cech struktury przestrzennej dla rozwoju społeczno-gospodarczego powinno się odbywać poprzez system planowania przestrzennego,

który może być wykorzystany jako narzędzie sterowania rozwojem jednostek terytorialnych. Tak więc gospodarka lokalna i regionalna jest instrumentem kształtowania struktur przestrzennych danego systemu terytorialnego. Pojawia się w związku z tym potrzeba integracji planowania przestrzennego i regionalnego (lokalnego) jako ważnego wyznacznika doboru metod i instrumentów zarządzania rozwojem. Integracja działań w tym zakresie stanowić będzie w przyszłości o kształcie pożądanego stanu rozwoju jednostki terytorialnej. Wymaga to podejmowania różnorodnych działań wspartych procesem programowania rozwoju z uwzględnieniem specyfiki układu terytorialnego i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Współczesne planowanie powinno zatem uwzględniać złożoność i dynamikę układu terytorialnego oraz specyfikę i potencjały charakterystyczne dla danej przestrzeni. Dlatego związek pomiędzy procesem rozwoju a uwarunkowaniami przestrzennymi jest elementem kształtującym zadania i funkcje a także formy i metody działania współczesnej administracji samorządowej w sferze zarządzania jednostką terytorialną. Jednym z podstawowych zadań polityki rozwoju jest zatem kształtowanie struktur przestrzennych systemu terytorialnego, przy założeniu, że wszelkie przejawy aktywności lokalnej i regionalnej wpisane są w konkretną przestrzeń i warunkują optymalne funkcjonowanie terytorialnego systemu społecznego.

Poszerzanie zakresu oddziaływania na obszar aktywności współczesnej administracji w zakresie zarządzania rozwojem analizuje opracowanie *A. Potoczek, 2016, Nowe podejście do polityki rozwoju lokalnego i regionalnego w perspektywie 2014-2020+. w : Ekonomiczne i techniczne instrumenty wspierające funkcjonowanie przedsiębiorstw, red. E. Gąsiorowska, K. Szymańska, PWSZ w Ciechanowie, ISBN : 978-83-945189-5-0 s.53-81* Podjęte tam rozważania wskazują na związek między koncepcją polityki rozwoju UE a modelem polityki krajowej co wpływa na przekształcenia form i metod realizacji polityki rozwoju w układzie terytorialnym. Konieczne staje się zatem uwzględnianie w kreowaniu polityki na poziomie lokalnym i regionalnym specyfiki poszczególnych obszarów, co wymaga pogłębienia wiedzy na temat oddziaływania terytorialnego w realizacji polityk rozwojowych oraz selektywnej interwencji publicznej w odniesieniu do przedsięwzięć wzmacniających endogeniczny potencjał danego terytorium. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na przestrzenny i terytorialny aspekt zróżnicowania potencjałów rozwojowych, co wpływa na charakter i zakres aktywności administracji w projektowaniu procesów zarządzania oraz doborze instrumentów oddziaływania. Istotną rolę odgrywa także kształtowanie nowego modelu polityki rozwoju w oparciu o krajowe założenia, co związane jest między innymi z koncepcją rozwoju terytorialnie zrównoważonego i społecznie odpowiedzialnego. Odpowiedzialny rozwój, to

przede wszystkim takie planowanie i realizacja działań, by ich efekt sprzyjał powiększeniu i polepszeniu kapitału ludzkiego oraz umożliwiał rozwój członków wspólnoty samorządowej i ich samorealizację w warunkach społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Należy też zwrócić uwagę na sposób zarządzania procesami rozwojowymi oraz skuteczne reagowanie na pojawiające się wyzwania. Ważną kwestią jest też poprawa jakości zarządzania rozwojem oraz zdolność samorządów terytorialnych do partnerstwa, dialogu oraz współpracy z podmiotami społeczno-gospodarczymi. Wykreowane w związku z tym instrumenty rozwoju powinny zapewnić lepsze wykorzystanie istniejących zasobów a zintegrowane podejście do problematyki rozwoju pozwoli na osiągnięcie zakładanych efektów w wymiarze terytorialnym,. Dlatego też niezwykle istotne staje się kreowanie terytorialnego i zintegrowanego wymiaru rozwoju, jako koncepcji polityki regionalnej i lokalnej rozumianej jako polityka publiczna, ukierunkowana na wspomaganie zagrożonych obszarów. Zintegrowane podejście opiera się przede wszystkim na systemie wielopoziomowego zarządzania, wykorzystującego współpracę partnerów, ich sieciowe powiązania oraz koordynację podmiotów na różnych poziomach terytorialnych. Zastosowanie takiego podejścia jest niezbędne dla zapewnienia lepszego wykorzystania zasobów oraz specjalizacji terytoriów, a jednocześnie tworzy warunki dla aktywnego uczestnictwa władz lokalnych i regionalnych w kształtowaniu i wdrażaniu polityki rozwoju. Stąd znaczenie podejścia terytorialnego do problematyki rozwoju, gdzie integracja terytorialna staje się ważnym elementem opisującym procesy rozwoju społeczno-gospodarczego, wpływającego na kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości życia mieszkańców.

Analiza procesu zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, wraz z towarzyszącymi mu uwarunkowaniami wskazuje na jego systematyczne przekształcenia w odniesieniu do kierunków i zakresu podejmowanych działań. Wyraźnie rysuje się tutaj interdyscyplinarny charakter wszystkich zjawisk, procesów i obszarów aktywności, które składają się na pojęcie zarządzania układem terytorialnym, gdzie głównym elementem jest szeroko pojmowana kategoria jakości życia społeczności lokalnej i regionalnej. Niezwykle istotne stają się tutaj przeobrażenia procesów i struktur społeczno-gospodarczych, w wymiarze krajowym, europejskim czy globalnym, co istotnie wpływa na zmiany w dynamice i charakterze gospodarki lokalnej i regionalnej. Wpływa to na formułowanie celów rozwoju lokalnego i regionalnego, pojmowanych w sposób wieloaspektowy. W tym kontekście jednym z celów aktywności władz publicznych staje się utrzymanie zdolności do reagowania w przypadku wystąpienia zagrożeń szeroko pojmowanego bezpieczeństwa publicznego, traktowanego

jako swoiste dobro publiczne, z którego korzystają wszyscy członkowie danej społeczności. Jest to także dobro podstawowe, gdyż warunkuje korzystanie z innych dóbr, jak też zapewnia trwanie danej wspólnoty oraz stały rozwój poziomu jakości życia. Dlatego też wydaje się, że to właśnie na poziomie jednostek terytorialnych powinny być rozwiązywane podstawowe problemy dotyczące likwidacji sytuacji konfliktowych i ograniczania różnego rodzaju niebezpieczeństw oraz niepożądanych społecznie zachowań, a skuteczne przeciwdziałanie wspomnianym sytuacjom w skali lokalnej wpływać będzie na utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa całego regionu. Jednocześnie zagadnienia bezpieczeństwa są swoistym tłem a zarazem niezbędnym warunkiem dla osiągnięcia wysokiej jakości życia oraz stabilności prowadzenia działalności społeczno-gospodarczej. Stąd bezpieczeństwo pozostając jedną z podstawowych potrzeb człowieka, odznaczającą się minimalizacją ryzyka utraty czegoś szczególnie cennego, staje się współcześnie warunkiem koniecznym dla rozwoju układu terytorialnego. Z punktu widzenia specyfiki poszczególnych terytoriów problematyka bezpieczeństwa, w największym stopniu odnosi się do przedsięwzięć związanych z rozwojem nowoczesnego społeczeństwa oraz jego potrzeb i aspiracji, a jednocześnie pośrednio oddziałuje na proces modernizacji przestrzeni wsi i miast. Trzeba też wskazać, że współcześnie integralną częścią szeroko rozumianego bezpieczeństwa, jest ukształtowanie odpowiednich postaw społecznych, polegających na odpowiedzialności za kwestie bezpieczeństwa innych osób i stanu środowiska. Dynamicznie zmieniające się realia współczesnego świata takie jak rozwój cywilizacyjno-kulturowy, rosnące potrzeby nowoczesnego społeczeństwa, procesy globalizacji, przeobrażenia społeczno-ekonomiczne i związane z tym zagrożenia cywilizacyjne oraz środowiskowe skłaniają do przewartościowań w procesie pojmowania oraz kształtowania rozwoju odbywającego się w bezpiecznej przestrzeni publicznej.

Z punktu widzenia procesów rozwojowych istotą bezpieczeństwa jest zapewnienie trwałego funkcjonowania danego układu terytorialnego, co stanowi warunek jego swobodnego rozwoju. Ważny jest tutaj proces tworzenia i utrzymywania koniecznego poziomu rozwoju w celu zapewnienia żywotnych interesów danego obszaru, w tym zabezpieczenia interesów społeczności lokalnej i regionalnej we wszystkich sferach jej funkcjonowania. Stąd duże znaczenie działań zmierzających do ochrony przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, zapewnienie trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego a także przeciwdziałanie niepożądanym zmianom oraz ochrona wartości istotnych dla danego terytorium. Jednym z ważniejszych elementów działań w tym zakresie powinno być uzyskanie odpowiedniego poziomu zaspokojenia potrzeby bezpieczeństwa na poziomie

jednostki terytorialnej a także systematyczne obserwowanie, diagnozowanie i modyfikowanie uwarunkowań oraz instrumentów służących do osiągnięcia pożądanego stanu. W związku z tym ważnym obszarem działań jest tutaj bezpieczeństwo, które nie jest wartością stałą i niezmienną, jak też nie ma stricte rozwojowego charakteru, ale realizowane w jego zakresie działania mają istotne znaczenie dla utrzymania zdobyczy rozwojowych oraz realizacji celów społeczno-gospodarczych. Ponadto daje to stabilne podstawy dla dalszego rozwoju i modernizacji jednostki terytorialnej, odgrywając w ten sposób istotną rolę w realizacji wyzwań rozwojowych. Mechanizmem warunkującym osiągnięcie efektów w tym zakresie jest proces zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, który ze względu na uwarunkowania oraz specyfikę rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje warunki, mechanizmy, zasady oraz formy działania w zakresie ważnym dla danej wspólnoty samorządowej z punktu widzenia realizacji celów publicznych. Tak pojmowane zarządzanie w systemie samorządu terytorialnego, posiada istotne znaczenie dla zapewnienia skutecznego sterowania rozwojem jako procesem zmian w obszarze kreowania docelowego modelu rozwojowego jednostki terytorialnej. Z kolei z punktu widzenia zadań samorządu terytorialnego niezwykle istotny staje się proces zarządzania gospodarką lokalną i regionalną z uwzględnieniem czynników warunkujących rozwój oraz sprawność funkcjonowania obydwu systemów, gdzie istotną rolę odgrywa problematyka bezpieczeństwa. Należy też podkreślić, że warunkiem skutecznego zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym jest z jednej strony identyfikacja szans i możliwości oraz potencjalnych zagrożeń, z drugiej zaś kompleksowe oddziaływanie władz publicznych na społeczeństwo, gospodarkę, przestrzeń i ekosystem w celu tworzenia warunków stymulujących wykorzystanie istniejących szans i ograniczenie zagrożeń rozwoju. Stąd potrzeba analizy istniejących uwarunkowań procesu rozwojowego, które wywierają bezpośredni oraz pośredni wpływ na kształtowanie się systemu bezpieczeństwa w wymiarze terytorialnym.

W publikacjach stanowiących osiągnięcie naukowe, które przedstawiają ogólne założenia problematyki współczesnego rozwoju lokalnego i regionalnego wraz z wybranymi zagadnieniami i uwarunkowaniami procesu zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym i regionalnym, dokonana została analiza obszarów wskazujących na integralne związki między problematyką bezpieczeństwa a specyfiką zarządzania układem terytorialnym wraz z odniesieniem do występujących uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, organizacyjnych i przestrzennych. Jest to odniesienie obejmujące w kompleksowy sposób szeroki zakres zagadnień składających się na problematykę zarządzania jednostką terytorialną wraz ze wskazaniem bezpieczeństwa jako ważnego i integralnego obszaru aktywności władz

publicznych w zakresie planowania i wdrażania przedsięwzięć związanych z rozwojem lokalnym i regionalnym. Pozwoliło to na przedstawienie określonych wniosków i uogólnień w analizowanym zakresie jak też wypracowanie propozycji do praktyki funkcjonowania administracji samorządowej w odniesieniu do procesu zarządzania jednostką terytorialną, z uwzględnieniem problematyki szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Związane z tym zagadnienia są przedmiotem następujących publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego :

- *A. Potoczek, 2015, Bezpieczeństwo jako obszar w procesie zarządzania jednostką terytorialną w Europie w: Bezpieczeństwo Europy. Aspekty geopolityczne pod red. T.Z. Leszczyńskiego, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Kraków, ISBN: 978-83-940397-3-8 s. 211-228*
- *A. Potoczek, 2015, Realizacja idei bezpieczeństwa na obszarze jednostki terytorialnej w : Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku – instytucje publiczne w systemie bezpieczeństwa, red. naukowa M. Kopczewski, D. Sienkiewicz, CSzSP im. R. Traugutta, Koszalin, ISBN : 978-83-922914-3-5 s. 253-266*
- *A. Potoczek, 2015, Idea solidaryzmu samorządowego w zakresie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym w: Zarządzanie kryzysowe jako element bezpieczeństwa narodowego - miejsce i rola służb ratowniczych (red. naukowa) M. Kopczewski M. Kryłowicz, S. Niedźwiecki, WSB, Poznań, ISBN:978-83-65096-13-5 s. 595-608*
- *A. Potoczek, 2016, Bezpieczeństwo jako kategoria jakości życia społeczności lokalnej, w : Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem. Wybrane aspekty bezpieczeństwa wewnętrznego, red. naukowa K. Rokiciński, St. Mikołajczyk, O. Oszowska, Wyd. WSB w Poznaniu, ISBN : 978-83-65096-33-3 s. 357-366*
- *A. Potoczek, 2016, Bezpieczeństwo jako kategoria rozwoju w perspektywie działań administracji publicznej w: Kultura bezpieczeństwa, potrzeby i uwarunkowania Tom I (red. naukowa) S. Jaczyński, J. Kunikowski Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Siedlce, ISBN : 978-83-7051-795-3 s. 363-386*

- *A. Potoczek, 2017, Bezpieczeństwo jako obszar aktywności współczesnej administracji publicznej w : Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku- Bezpieczeństwo publiczne wczoraj i dziś, redakcja naukowa , M. Kopczewski, D.Sienkiewicz, Zeszyt Naukowy Nr 4, Wyd. Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie, ISBN:978-83-922914-5-9 s. 387-403*
- *A. Potoczek 2018, Polityka bezpieczeństwa jako polityka publiczna w: Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku – Sektory infrastruktury krytycznej i ich zagrożenia, red. naukowa M. Kopczewski, D. Sienkiewicz, Centrum Szkolenia Sił Powietrznych im R. Traugutta, Koszalin, ISBN : 978-83-922914-7-3, s. 489-508*
- *A. Potoczek, 2018, Bezpieczeństwo jako obszar zarządzania jednostką terytorialną, Wydawca: Jagiellońskie Wydawnictwo Naukowe, w Toruniu, ISBN : 978-83-66209-01-5 s. 381*

W oparciu o przedstawione publikacje można przyjąć, że bezpieczeństwo i rozwój to niezwykle istotne wymiary istnienia jednostek terytorialnych i całych społeczności, które się wzajemnie warunkują, gdyż bezpieczeństwo gwarantuje proces rozwoju, z kolei rozwój ułatwia zapewnianie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Sytuacja taka wpływa na swoiste relacje pomiędzy prawno-organizacyjnymi oraz społecznymi i planistycznymi aspektami odnoszącymi się do obydwu pojęć. Tak więc bezpieczeństwo układu terytorialnego to swoista dziedzina jego aktywności, której treścią jest zapewnianie możliwości przetrwania i swobody realizacji własnych interesów w otaczającym środowisku, w szczególności poprzez wykorzystywanie szans, stawianie czoła wyzwaniom, redukcja ryzyka oraz przeciwdziałanie wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla układu terytorialnego i jego interesów. Bezpieczeństwo przejawia się zatem we wszystkich dziedzinach aktywności układu terytorialnego, a jego struktura odpowiada strukturze funkcjonowania jednostki terytorialnej. Współcześnie poprawa bezpieczeństwa mieszkańców jest jednym z podstawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego a władze lokalne i regionalne podejmują różnorodne działania w tym zakresie. Istotne są w tym kontekście działania, których celem jest ograniczanie pośrednich przyczyn stanowiących podłoże powstawania konfliktów, zagrożeń lub patologii społecznych, przy czym poszczególne szczeble samorządu terytorialnego w znaczny sposób różnią się w zakresie zadań i kompetencji w tym zakresie. Z kolei z punktu widzenia potrzeb społecznych, bezpieczeństwo

jest elementem zarządzania publicznego, które wiąże problematykę administracji z nauką organizacji i zarządzania a także wskazuje na potrzebę ujmowania polityki bezpieczeństwa jako polityki publicznej, realizowanej w określonych warunkach społeczno-organizacyjnych i przestrzennych. Należy podkreślić, że rolą władz publicznych w zarządzaniu bezpieczeństwem jest koordynacja działań szeregu organizacji i instytucji, jak też opracowanie procedur działania, zasad współpracy, wymiany informacji i rozwiązywania konfliktów. Zarazem zarządzanie bezpieczeństwem opiera się na realizacji wielu inicjatyw, których celem jest podejmowanie przedsięwzięć adekwatnych do sytuacji, w tym występujących konfliktów lub potencjalnych zagrożeń, jak też wzmocnienie i usprawnienie koordynacji systemu bezpieczeństwa. Można przyjąć, że wszystkie zadania realizowane w systemie samorządu terytorialnego bezpośrednio lub pośrednio oddziałują na poziom bezpieczeństwa publicznego. Jednocześnie poprzez podejmowanie szeregu innych działań związanych z procesem zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym władze samorządowe ukierunkowane są na eliminację źródeł powstawania zagrożeń, negatywnych zjawisk i sytuacji konfliktowych. W strukturach samorządu terytorialnego podejmowanych jest wiele działań bezpośrednio i pośrednio ukierunkowanych na zapewnienie optymalnego poziomu bezpieczeństwa publicznego. W obszarze zarządzania bezpieczeństwem istotą działań jest współpraca i partnerskie relacje między samorządami, jednostkami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo oraz społeczeństwem, co niewątpliwie stanowi podstawę efektywności realizowanych przedsięwzięć. Zarazem, podjęcie działań na rzecz bezpieczeństwa publicznego i skuteczna ich realizacja wymaga akceptacji i aktywności społecznej. Należy też podkreślić, że administracja publiczna, podejmując realizację przedsięwzięć na rzecz bezpieczeństwa układu terytorialnego musi kierować się istniejącymi zasadami, precyzyjnie określać cele i zadania, umiejętnie analizować sytuację, pozyskiwać środki finansowe i rzeczowe, decydować, koordynować, dostosowywać działania do wymogów otoczenia, identyfikować i eliminować wszelkie bariery w działaniu, a także prowadzić stały monitoring efektów. Trzeba też podkreślić, że sprawność w przygotowaniu i realizacji działań z zakresu bezpieczeństwa publicznego w dużym stopniu zależy od myślenia i działania strategicznego oraz efektywności planowania przestrzennego. Jednocześnie należy podkreślić, że elementy systemu zarządzania bezpieczeństwem w ujęciu funkcjonalnym stanowią kierunki aktywności administracji, w ramach których można budować system form i metod jej działania z uwzględnieniem specyfiki obszaru na którym funkcjonuje. Ponadto poczucie bezpieczeństwa mieszkańców danej jednostki terytorialnej jest jednym z ważnych czynników jej rozwoju oraz atrakcyjności, a brak zaspokojenia potrzeb w tym zakresie może prowadzić do stagnacji

rozwoju i wpływać na wizerunek jednostki terytorialnej. Trzeba też pamiętać, że poczucie bezpieczeństwa wpływa na kształtowanie się podstawowych więzi oraz tożsamości, które czynią daną społeczność organizmem spójnym, solidarnym, zdolnym do aktywnego tworzenia i ochrony wspólnych dóbr i wartości. Stąd potrzeba kształtowania poziomu bezpieczeństwa jednostki terytorialnej w odniesieniu do różnych jego aspektów, co uzależnione jest od różnorodnych uwarunkowań oraz zidentyfikowanych zależności. W konsekwencji zarządzanie bezpieczeństwem publicznym opiera się w praktyce na realizacji wielu inicjatyw, których celem jest podejmowanie działań adekwatnych do potencjalnych zagrożeń, a także wzmocnienie i usprawnienie koordynacji zadań realizowanych w systemie samorządu terytorialnego. Wszystko to musi być oparte i ideę szeroko pojmowanego partnerstwa oraz uwzględnienie społecznego kontekstu rozwoju jednostki terytorialnej. Przedstawione zagadnienia zostały ujęte w spójny system rozważań wskazujących na potrzebę postrzegania bezpieczeństwa jako integralnego obszaru zarządzania jednostką terytorialną, z jednoczesnym odniesieniem się do wielorakich związków pomiędzy owym bezpieczeństwem a procesem zarządzania w wymiarze terytorialnym i przestrzennym. Zarazem wskazano na szeroki zakres problematyki zarządzania rozwojem z uwzględnieniem występujących uwarunkowań oraz przekształceń funkcjonowania terytorialnego systemu społecznego. W ten sposób kształtuje się nowa perspektywa określania obszaru i zakresu aktywności władz samorządowych zaangażowanych w działania na rzecz rozwoju, postrzeganego jako zintegrowany i stale zmieniający się proces kształtowania układu terytorialnego w jego aspekcie społecznym, organizacyjnym i przestrzennym.

Zaprezentowane poglądy oraz wnioski i propozycje a także odniesienia do praktyki są wynikiem przemyśleń i doświadczeń Autora, jak też wynikają z wymiany poglądów oraz licznych dyskusji ze środowiskami zajmującymi się teorią i praktyką zarządzania w systemie samorządu terytorialnego. Było to możliwe dzięki długoletniej i systematycznej aktywności w strukturach administracji publicznej oraz zaangażowania we wszystkie etapy procesu zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym, co pozwoliło na zgromadzenie dużego zasobu wiedzy i ukształtowanie poglądów w tym zakresie. Aktywne uczestnictwo w licznych konferencjach naukowych oraz w innych formach wymiany doświadczeń, dało mi możliwość prezentowania swoich przemyśleń jak i weryfikowania formułowanych tez. Z kolei w wielu publikacjach mojego autorstwa prezentowałem zagadnienia dotyczące teorii i praktyki zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, w kontekście różnorodnych uwarunkowań tego procesu. Stopniowo moje zainteresowanie obejmowało zagadnienia bezpieczeństwa układu terytorialnego, jako integralnego elementu zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym.

W oparciu o wiedzę i doświadczenia z zakresu teorii i praktyki zarządzania publicznego rozwijałem poszczególne obszary tematyczne dotyczące kształtowania bezpieczeństwa jednostki terytorialnej w jego wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. W ten sposób ukształtowała się koncepcja kompleksowego ujmowania zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym i regionalnym i postrzeganego go jako zintegrowany proces kształtowania układu terytorialnego w jego aspekcie społecznym, organizacyjnym i przestrzennym.

Wydaje się, że osiągnięcie naukowe jest opracowaniem, uwzględniającym kompleksowo szeroki zakres zagadnień związanych z procesem zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, traktowanym jako instrument realizacji polityk publicznych na poziomie lokalnym i regionalnym. Istotne jest także odniesienie się do zadań samorządu terytorialnego oraz jego licznych uwarunkowań w kontekście prowadzenia polityki rozwoju, ściśle związanej z inicjowaniem i realizacją polityki publicznej w jej aspekcie społecznym, organizacyjnym i przestrzennym.

W związku z tym, o wkładzie i znaczeniu osiągnięcia naukowego dla praktyki mogą stanowić:

- kompleksowe oraz wieloaspektowe ujęcie zagadnienia zarządzania jednostką terytorialną w kontekście zadań i uwarunkowań funkcjonowania samorządu terytorialnego
- wskazanie na systematyczne zmiany w odniesieniu do kierunków i obszarów aktywności samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania publicznego,
- analiza społecznych i przestrzennych uwarunkowań zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej,
- wskazanie na znaczenie dla praktyki społecznych, organizacyjnych i przestrzennych uwarunkowań zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej
- zwrócenie uwagi na potrzebę poszukiwań badawczych oraz wspieranie działań w zakresie kształtowania form i metod realizacji polityk publicznych w wymiarze terytorialnym
- wskazanie na ścisły związek szeroko pojmowanego bezpieczeństwa z procesem zarządzania rozwojem jednostki terytorialnej, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów społecznych i przestrzennych
- przedstawienie związków pomiędzy aktualnymi trendami zarządzania i kierunkami polityki rozwoju a problematyką bezpieczeństwa lokalnego,
- wskazanie na praktyczne relacje pomiędzy planowaniem regionalnym i przestrzennym a problematyką bezpieczeństwa, jako elementem procesu rozwoju regionalnego,
- ukazanie związków pomiędzy polityką bezpieczeństwa a polityką publiczną,

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych.

Studia magisterskie podjąłem w 1973 w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Bydgoszczy w zakresie pedagogiki wychowania obronnego. Z tego też zakresu odbyłem w późniejszym czasie studia podyplomowe. Pracę zawodową rozpocząłem w 1977 r w Wojewódzkim Inspektoracie Obrony Cywilnej w Nowym Sączu, którą kontynuowałem w tej samej instytucji w Toruniu, skąd w 1981 roku przeszedłem do pracy w Kuratorium Oświaty i Wychowania w Toruniu do Zespołu Wychowania Obronnego. Od 1985 r pracowałem w Wydziale Kadr i Szkolenia Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, gdzie zajmowałem się między innymi kształceniem i doskonaleniem zawodowym kadr urzędniczych. W roku 1992 pracowałem w Gabinetzie Wojewody Toruńskiego, gdzie zajmowałem się między innymi problematyką bezpieczeństwa publicznego oraz strukturą terytorialną kraju. W roku 1999 przeszedłem do pracy w Urzędzie Marszałkowskim w Toruniu, gdzie pracuję do dnia dzisiejszego, zajmując się zagadnieniami rozwoju lokalnego i regionalnego a także zarządzaniem publicznym oraz planowaniem strategicznym i przestrzennym a w okresie kilku ostatnich lat także problematyką bezpieczeństwa.

W 1994 r obroniłem pracę doktorską pod tytułem „Kształcenie i doskonalenie kadr administracji publicznej”. Po uzyskaniu stopnia doktora rozpocząłem działalność dydaktyczną, najpierw w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu a następnie Uniwersytecie Warszawskim i równolegle w niepublicznych Szkołach Wyższych. Równocześnie przygotowałem publikację *A. Potoczek „Przygotowanie i doskonalenie zawodowe pracowników administracji publicznej”, TNOiK, Toruń 1995. ISBN 83-85709-71-1 s. 226*

Realizowałem również swoje zainteresowania badawcze w zakresie rozwoju lokalnego i regionalnego, zarządzania publicznego oraz planowania rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Jednym z aspektów tego zainteresowania był udział w projekcie finansowanym ze środków KBN w zakresie analizy potencjału społeczno-gospodarczego województwa toruńskiego i włocławskiego, czego efektem był między innymi mój udział w przygotowaniu dwóch opracowań a mianowicie :

- *S. L. Bagdziński, W. Maik, A. Potoczek (red.), 1995, „Polityka rozwoju regionalnego i lokalnego w okresie transformacji systemowej”, UMK, Toruń, ISBN 83-231-0728-9 s. 298.*

- *S. L. Bagdziński, W. Maik, A. Potoczek (red.), 1996, „Województwo toruńskie i włocławskie w okresie transformacji systemowej. Diagnoza w skali regionalnej i lokalnej”, Oficyna Wydawnicza „Turpress”, Toruń, ISBN 83-86781-51-3 s. 248*

Zajmowałem się też ogólnymi zagadnieniami z zakresu polityki regionalnej, w związku z moimi kontaktami z samorządami lokalnymi jak i działalnością dydaktyczną. Jednym z efektów poszukiwań w tym zakresie była publikacja mojego autorstwa : *Podstawy polityki regionalnej, Toruń 1996, ISBN 83-903120-3-4 s.* Przygotowywałem również teksty dla czasopism samorządowych o zasięgu ogólnokrajowym, gdzie poruszane były zagadnienia dotyczące polityki kadrowej, przygotowania i doskonalenia kadr oraz związane z formami i metodami działań administracji. Główne moje zainteresowania związane były jednak z polityką rozwoju lokalnego i regionalnego, co przejawiało się w aktywności obejmującej kontakty ze środowiskiem samorządowym jak i realizowanych pracach w ramach moich kontaktów uniwersyteckich polegających na uczestnictwie w konferencjach naukowych jak i na przygotowywaniu publikacji naukowych. Kontakty naukowe miały charakter regionalny, krajowy i międzynarodowy, głównie z przedstawicielami krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Wykorzystywałem swoje doświadczenie w związane z praktyką działań administracji jak i wiedzę o problemach rozwoju oraz specyfice funkcjonowania administracji publicznej. Efektem są między innymi publikacje :

- *A. Potoczek, 1996, Problemy polityki regionalnej w działalności samorządu terytorialnego i administracji rządowej, w: Transformacja społeczno-gospodarcza postkomunistycznych państw bałtyckich, UMK Toruń, pod red. W. Kosiedowskiego, ISBN 83-231-0790-4 s. 83-88*
- *A. Potoczek, 1998, Samorząd terytorialny a rozwój lokalny, WSSM w Suwałkach, Suwałki-Toruń, ISBN 83-908169-9-7 s. 102.*
- *A. Ignasiak-Szulc, A. Potoczek, 2000, Strategia jako instrument realizacji polityki regionalnej, w: Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym, red. naukowa E. Bojar, B. Plawgo, Nauka-Edukacja, Warszawa, 2000, ISBN 83-912060-2-5 s. 105-110.*
- *A. Potoczek, 2000, Zadania i funkcje administracji publicznej w zakresie*

*rozwoju lokalnego i regionalnego, w: Zeszyty Naukowe WSHE, Tom VII,
Nauki ekonomiczne, ISSN 1507-7403 s. 197-208*

- *A. Potoczek, 2000, Współczesne problemy rozwoju lokalnego i regionalnego, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, ISBN 83-88500-00-7 s. 181.*
- *A. Potoczek (red.), 2001, Stymulowanie rozwoju lokalnego. Perspektywa społeczna i organizacyjna, Toruń, 2001. ISBN 83-87768-65-0 s. 182.*
- *J. Adamiak, W. Kosiedowski, A. Potoczek, B. Słowińska, 2001, Zarządzanie rozwojem regionalnym i lokalnym. Problemy teorii i praktyki, Dom Organizatora TNOiK w Toruniu. ISBN 83-7285-58-5 s. 319.*

Ważnym obszarem moich zainteresowań była problematyka przekształceń struktury terytorialnej kraju, gdzie aktywnie uczestniczyłem w pracy zespołów eksperckich i ciał opiniodawczych, biorąc udział w ogólnopolskiej dyskusji nad modelem podziału terytorialnego kraju. W tych dyskusjach jednym z ważnych elementów był problem szeroko pojmowanego bezpieczeństwa jako efektu projektowanych zmian terytorialnych w kontekście uwarunkowań prawno-ustrojowych i organizacyjno-przestrzennych. Chodziło między innymi o bezpieczeństwo wewnętrzne, zapewnienie spójności terytorialnej kraju, bezpieczeństwo społeczne, czy bezpieczeństwo socjalne. Pełniłem w tym okresie funkcję przewodniczącego Komisji Współpracy Pomorza Nadwiślańskiego skupiającej przedstawicieli administracji i samorządu kilku województw. Jednym z tematów dyskusji podejmowanych na forum Komisji były problemy bezpieczeństwa ekologicznego, społecznego, a także wynikające z przekształceń terytorialnych, funkcjonalno-przestrzennych czy kulturowych. Jednocześnie pełniłem funkcję redaktora naczelnego „Biuletynu Pomorze Nadwiślańskie”, będącego oficjalnym wydawnictwem prezentującym poglądy Komisji. W tym przypadku jednym z wymiernych efektów mojego zaangażowania są następujące publikacje :

- *Z. Jabłoński, A. Potoczek, 1996, Propozycja podziału państwa polskiego na województwa - 25, Toruń, 1996. ISBN 83+903120+2+6 s. 119. materiału.*

- *Z. Jabłoński, A. Potoczek (red.), 1998, Polska ojczyzn czy regionów, CRLiR w Toruniu, Toruń, 1998. ISBN 83-908459-7-0 s. 137.*
- *Z. Jabłoński, A. Potoczek, 1998, Założenia podziału terytorialnego Polski na 25 województw, w : Zb. Jabłoński, A. Potoczek (red.), 1998, Polska ojczyzn czy regionów, CRLiR w Toruniu, Toruń, 1998. ISBN 83-908459-7-0 s. 60-77*
- *Z. Jabłoński, A. Potoczek, 1998, Warunki konieczne do pomyślnego przeprowadzenia reformy terytorialnej i administracyjnej kraju, w: Zb. Jabłoński, A. Potoczek (red.), Polska ojczyzn czy regionów, CRLiR w Toruniu, Toruń, 1998. ISBN 83-908459-7-0 s. 90-101 77*

Po wprowadzeniu zmian w systemie terytorialnym kraju realizowałem zadania w ramach pracy w strukturach samorządu województwa kujawsko-pomorskiego oraz w niepublicznych uczelniach wyższych regionu a także poza jego granicami. Obszarem moich zainteresowań był proces zarządzania rozwojem regionalnym i lokalnym w jego wymiarze teoretycznym i praktycznym oraz jego uwarunkowania, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów szeroko pojmowanego partnerstwa. Był to okres pracy naukowo-dydaktycznej oraz udziału w wielu konferencjach, seminariach i spotkaniach, których tematyka związana była z procesem rozwoju lokalnego i regionalnego oraz formami i metodami zarządzania współczesną jednostką terytorialną.

Efektom były między innymi publikacje :

- *A. Potoczek, 2000, Współczesne problemy rozwoju lokalnego i regionalnego, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, ISBN 83-88500-00-7 s. 181.*
- *A. Potoczek, 2003, Polityka regionalna i gospodarka przestrzenna, Agencja TNOiK, w Toruniu, ISBN: 83-909687-4-6 s.350.*
- *S. Jachowicz, A. Potoczek, 2005, Administracja publiczna w procesie zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym. WSSM Suwałki, Toruń-Wa-wa, ISBN 83-60018-03-0 . s. 338.*
- *A. Potoczek, J. Stępień, 2005, Kadry i zarządzanie w administracji. Wyd. Prodruk,*

Poznań, Poznań-Toruń, ISBN 83-89887-40-1 s. 300.

- *A. Potoczek, J. Stępień, 2008, Podstawy strategii rozwoju lokalnego i regionalnego, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Bydgoszcz, 2008
ISBN 978-83-61036-60-9 s. 207*
- *A. Potoczek, I. Pyrzyk, 2011, Administracja i zarządzanie. Perspektywa społeczna i organizacyjna. Tom 1, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku, Włocławek, ISBN 978-83-61609-20-9 s. 200.*
- *A. Potoczek, J. Stępień, 2012, Prawno – organizacyjne i społeczne uwarunkowania rozwoju lokalnego i regionalnego. Zagadnienia wybrane. Toruńska Szkoła Wyższa w Toruniu, ISBN 978-83-62740-29-1 s. 281.*
- *A. Potoczek, I. Pyrzyk, 2013, Administracja i zarządzanie. Perspektywa społeczna i organizacyjna. Tom 2. WSHE we Włocławku, ISBN 978-83-61609-34-6 s. 301.*

Jednocześnie moje zainteresowania skierowały się w stronę zagadnień związanych z problematyką bezpieczeństwa układu terytorialnego. Pierwszym elementem była kwestia solidaryzmu samorządowego jako swoistej formy współpracy w zakresie przeciwdziałania powstawaniu konfliktów i zagrożeń oraz likwidacji skutków niekorzystnych zdarzeń jakie dotyczą wspólnoty samorządowe. Po okresie analiz i poszukiwań w sferze teorii podjęte zostały działania mające na celu zorganizowanie i sformalizowanie współpracy samorządów poszczególnych szczebli na rzecz współpracy w obliczu zagrożeń oraz likwidacji skutków klęsk żywiołowych katastrof i awarii. W ten sposób zrodziła się idea Kujawsko-Pomorskiego Samorządowego Stowarzyszenia „Salutaris, skupiającego samorząd województwa oraz samorządy miast i gmin z terenu województwa kujawsko-pomorskiego. Ideą i celem stowarzyszenia jest niesienie sobie wzajemnej pomocy w sytuacjach zagrożeń oraz podejmowanie działań informacyjnych i edukacyjnych na rzecz zapobiegania zagrożeniom i przeciwdziałania konfliktom w działaniach jednostek samorządu terytorialnego. Aktualnie pełnię funkcję prezesa tego stowarzyszenia, które jest jedyną tego typu formą współpracy jednostek samorządowych w Polsce. Skłoniło mnie to do dalszych poszukiwań w zakresie oceny stanu oraz sposobów postrzegania bezpieczeństwa lokalnego jako ważnego czynnika

wpływającego na jakość życia wspólnot samorządowych. Pojawiła się tutaj kwestia praktycznych aspektów realizacji idei bezpieczeństwa lokalnego i włączenia go jako ważnego i trwałego elementu w proces zarządzania jednostką terytorialną. Poszukiwania w tym zakresie realizowane były poprzez kontakty z jednostkami samorządu terytorialnego, udział w procesie planowania i zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym oraz działalność naukowo-dydaktyczną. W tym przypadku był to udział w konferencjach i seminariach poświęconych problematyce bezpieczeństwa a także przygotowanie stosownych publikacji poświęconych tej tematyce. Między innymi uczestniczyłem w konferencjach organizowanych przez ówczesną Akademię Obrony Narodowej, gdzie omawiane były różne aspekty bezpieczeństwa. Uczestniczyłem w cyklu Ogólnopolskich Warsztatów Metodologiczno-Dydaktycznych w Naukach o Bezpieczeństwie i Obronności organizowanych przez UPH w Siedlcach. Byłem inicjatorem i organizatorem konferencji o charakterze regionalnym poświęconych zagadnieniom bezpieczeństwa lokalnego w ramach pracy naukowo-dydaktycznej w KJ TSW w Toruniu oraz konferencji ogólnopolskich w ramach współpracy z WSB w Poznaniu.

Jestem współorganizatorem i członkiem Zespołu Ekspertów ds. polityki bezpieczeństwa, działającego w wyniku porozumienia Wojewody Kujawsko-Pomorskiego i Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Zadaniem Zespołu jest koordynowanie działań służb, inspekcji, jednostek organizacyjnych oraz organizacji zajmujących się realizacją zadań w zakresie bezpieczeństwa oraz współpracujących w kształtowaniu polityki bezpieczeństwa lokalnego i regionalnego.

Ważnym obszarem aktywności w zakresie omawianej problematyki jest moje zaangażowanie w proces edukacyjno-informacyjny oraz kształtowanie postaw społecznych w odniesieniu do zagadnień związanych z bezpieczeństwem lokalnym. W związku z tym od kilku lat inicjuję cykl spotkań informacyjno-edukacyjnych dla przedstawicieli społeczności lokalnych oraz dziennikarzy prasy lokalnej, realizuję w skali regionalnej doroczne konkursy dla młodzieży, poświęcone problematyce bezpieczeństwa ekologicznego. Podjąłem inicjatywę zorganizowania Pracowni Badań nad Bezpieczeństwem Lokalnym w ramach mojej aktywności naukowo-dydaktycznej w KJ TSW w Toruniu.

Efektom tej aktywności są między innymi następujące publikacje :

- *A. Potoczek, 2014, Organizacje pozarządowe w realizacji idei bezpieczeństwa na obszarze jednostki terytorialnej. Zagadnienia teorii i praktyki. w: Współdziałanie służb ratowniczych, sił zbrojnych i społeczeństwa podczas likwidacji skutków klęsk żywiołowych i zwalczania aktów terroryzmu, red. naukowa S. Olearczyk,*

Stowarzyszenie Wspólnot Obronnych, Warszawa, ISBN : 978-83-63931-18-6
s. 139-149

- *A. Potoczek, 2015, Bezpieczeństwo jako obszar w procesie zarządzania jednostką terytorialną w Europie w: Bezpieczeństwo Europy. Aspekty geopolityczne pod red. T.Z. Leszczyńskiego, Polskie Towarzystwo Geopolityczne, Kraków, ISBN: 978-83-940397-3-8 s. 211-228*
- *A. Potoczek, 2015, Realizacja idei bezpieczeństwa na obszarze jednostki terytorialnej w: Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku – instytucje publiczne w systemie bezpieczeństwa, red. naukowa M. Kopczewski, D. Sienkiewicz, CSzSP im. R. Traugutta, Koszalin, ISBN : 978-83-922914-3-5 s. 253-266*
- *A. Potoczek, 2015, Idea solidaryzmu samorządowego w zakresie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym w: Zarządzanie kryzysowe jako element bezpieczeństwa narodowego - miejsce i rola służb ratowniczych (red. naukowa) M. Kopczewski, M. Kryłowicz, S. Niedźwiecki, WSB, Poznań, ISBN 978-83-65096-13-5 s. 595-608*
- *A. Potoczek, 2016, Bezpieczeństwo jako kategoria jakości życia społeczności lokalnej, w : Paradygmaty badań nad bezpieczeństwem. Wybrane aspekty bezpieczeństwa wewnętrznego, red. naukowa K. Rokiciński, St. Mikołajczyk, O. Oszowska, Wyd. WSB w Poznaniu, ISBN : 978-83-65096-33-3 s. 357-366*
- *A. Potoczek, 2016, Bezpieczeństwo jako kategoria rozwoju w perspektywie działań administracji publicznej w: Kultura bezpieczeństwa, potrzeby i uwarunkowania Tom I (red. naukowa) S.Jaczyński, J. Kunikowski Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Siedlce, ISBN : 978-83-7051-795-3 s. 363-386*
- *A.Potoczek,2017, Bezpieczeństwo jako obszar aktywności współczesnej administracji publicznej w : Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku- Bezpieczeństwo publiczne wczoraj i dziś, redakcja naukowa , M. Kopczewski, D.Sienkiewicz, Zeszyt Naukowy Nr 4, Wyd. Centrum Szkolenia Sił Powietrznych w Koszalinie, , ISBN:978-83-922914-5-9 s. 387-403*

- *A. Potoczek 2018, Polityka bezpieczeństwa jako polityka publiczna w: Edukacja warunkiem bezpieczeństwa w XXI wieku – Sektory infrastruktury krytycznej i ich zagrożenia, red. naukowa M. Kopczewski, D. Sienkiewicz, Centrum Szkolenia Sił Powietrznych im R. Traugutta, Koszalin, ISBN : 978-83-922914-7-3, s. 489-508*

Realizowałem też działania obejmujące sferę aktywności naukowej, organizacyjnej oraz popularyzatorskiej jako prezes Europejskiej Fundacji Naukowej - Instytut Innowacji. W związku z tym byłem współorganizatorem konferencji i spotkań międzynarodowych oraz uczestnikiem projektów realizowanych ze środków europejskich, które dotyczyły problematyki rozwiązań innowacyjnych w sferze gospodarki lokalnej i regionalnej. Równocześnie aktywnie uczestniczyłem w działaniach z udziałem partnerów samorządowych, społeczno-gospodarczych i reprezentujących środowiska naukowe, których celem jest aktywizacja społeczno-gospodarcza regionu jak też wzmacnianie jego spójności oraz integracji i identyfikacji terytorialnej. Organizowane w ramach tego przedsięwzięcia spotkania obejmują szeroką problematykę regionalną i lokalną w tym związaną z procesem zarządzania regionem i pozostałymi jednostkami samorządu terytorialnego. Pojawiają się także zagadnienia dotyczące szeroko pojmowanego bezpieczeństwa oraz praktycznych aspektów solidaryzmu samorządowego. W ramach tych działań jestem odpowiedzialny z ramienia samorządu województwa za funkcjonowanie Forum Samorządowego jako platformy kontaktów i wymiany doświadczeń przedstawicieli poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego. Jednocześnie jest inicjatorem i organizatorem stałych spotkań w ramach Forum Rozwoju Regionalnego, gdzie przedstawiciele środowisk samorządowych, naukowych i gospodarczych dyskutują o ważnych sprawach z punktu widzenia rozwoju województwa. Jednym z obszarów tematycznych jest problematyka szeroko pojmowanego bezpieczeństwa jako kategorii jakości życia oraz obszaru zarządzania rozwojem jednostek terytorialnych. W wyniku tej aktywności powstały między innymi następujące publikacje :

- *A. Potoczek, 2010, (Editors), VIII International Scientific Conference „ Education and Economy”, Conference materials, Tallinn Technical University, Regional Centre of European Integration, Włocławek, Academy of Humanities and Economics, Włocławek, Włocławek, ISBN 978-83-62740-07-9 s. 189.*
- *A. Potoczek, T. Trocikowski, (red) 2011, Edukacja i Ekonomia. Wyzwania*

współczesności. Europejska Fundacja Naukowa. Instytut Innowacji,
Wrocław, ISBN: 978-83-62740-26-0, s. 218.

- A. Potoczek, 2015, *Współczesne uwarunkowania oraz obszary aktywności rozwoju lokalnego i regionalnego*, w : *Edukacja i ekonomia, wiedza, - edukacja – rozwój*, red. naukowa V. Rajangu, T. Trocikowski, Wrocław- Kaniewo, ISBN : 978-83-64217-54-8 s.69-89
- A. Potoczek, 2015, *Idea samorządu obywatelskiego – podstawowe zagadnienia teorii i praktyki* w : *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki, Ekonomia 7/2015, Tom 26*, ISSN : 1733-8891 s. 93-109
- A. Potoczek, 2016, *Zarządzanie publiczne - perspektywa terytorialna*, w: *Tendencje we współczesnym zarządzaniu publicznym (red. naukowa) K. Krukowski, J. Sasak*, Instytut Spraw Publicznych UJ, Kraków, ISBN : 978-83-934584-8-6 s. 10-22
- A. Potoczek, 2016, *Współczesne aspekty zarządzania rozwojem jednostki samorządu terytorialnego. Zagadnienia teorii i praktyki*. w: *25 lat samorządu terytorialnego w Polsce. Doświadczenia przeszłości, wnioski na przyszłość pod red. Zb. Bukowskiego i S. Komosińskiego*, Wyd. UKW w Bydgoszczy, ISBN : 978-83-8018-116-8, s.38-56
- A. Potoczek, 2017, *Przestrzenny kontekst współczesnego rozwoju lokalnego i regionalnego*, w: *A. Lutrzykowski, R. Musiałkiewicz, F. Nalikowski (red.) Miasta przyszłości. W poszukiwaniu nowego paradygmatu zarządzania i rozwoju*, PWSZ we Wrocławku, ISBN : 978-83-60607-76-7 s. 57-83
- A. Potoczek, 2017, *Rozwój regionalny, perspektywa społeczna i kulturowa*, WSG Bydgoszcz, ISBN: 978-83-65507-07-5 s. 164

